Leto X., št. 49 („JUTRO“ X XI., št. 282 a) Ljubljana, ponedeljek 2. decembra 1940 Cena 2 Din

Upravništvo: Ljubljana, Knaflijeva 5 — Telefon št. 3122 3123, 3124, 3125 3126
Inseratni oddelek: Ljubljana, Selenburgova ul. — Tel. 3492 in 2492
Podružnica Maribor: Grajski trg 7 Telefon št. 2455
Podružnica Celje: Kocenova ulica 2 — Telefon št. 190.
Podružnica Jesenice: Pri kolodvoru št. 100.
Podružnica Novo mesto: Ljubljanska cesta št. 42
Podružnica Trbovlje: v hiši dr. Baumgartnerja

JUTRO

PONEDELJSKA IZDAJA

Uredništvo:
Ljubljana, Knaflijeva ul. 5. Telefon št. 3122, 3123 3124 3125 in 3126. Ponedeljska izdaja »Jutra« izhaja vsak ponedeljek zjutraj. — Naročnina se [illegible] prejemana Din 5.—, po raznašalcih dostavljena Din 6.— mesečno.
Maribor: Grajski trg št. 7. Telefon št. 2455
Celje: Strossmaverjeva ul. 1. Tel. 65.
Rokopisi se ne vračajo. — Oglasi po tarifu

Nj. Vis. knez namestnik Pavle

jugoslovenskemu narodu ob prazniku zedinjenja

Temelji naše države počivajo na kosteh njenih najboljših sinov, ki so s svojo krvjo odkupili pravico do življenja, svobode in neodvisnosti

Zavedajoč se svoje moči in svoje pravice se moremo mirno posvetiti vsakdanjemu delu

V tem svečanem trenutku, ko vsi Jugosloveni, duhovno zedinjeni in čvrsto povezani v svoji dragi domovini, dostojanstveno proslavljajo 1. december leta 1918 dan svojega zedinjenja, pošiljam svoj pozdrav vsem Srbom, Hrvatom in Slovencem v globoki veri v srečno bodočnost naše kraljevine.

Današnja proslava dneva zedinjenja pada v resne in težke čase. Velika sveta je v oboroženem sporu in vojna besni na mnogih straneh. Treba je ohraniti vso resnost in hladnokrvnost, da bi se obvarovalo državo od vojnega požara. Naša država vodi miroljubno politiko in želi prijateljstva ter sodelovanja z vsemi svojimi sosedi, ki spoštujejo njeno nedotakljivost in njeno neodvisnost.

Naša država ni ustvarjena za zeleno mizo. Naša država je rezultat brezmejnih žrtev in naporov celih pokolenj. Njeni temelji počivajo na kosteh njenih najboljših sinov, ki so s svojo krvjo odkupili pravico do življenja, svobodo in neodvisnost. Cele generacije od očeta do sina so nosile luč narodne svobode, dokler ni prišlo do ustvaritve te velike narodne zamisli. Naši ljudje so čvrsto povezani s to zemljo, ker vedo, s kolikimi žrtvami so si pridobili pravico, da živijo in gospodarijo z njo.

Naša država je kljub svoji nevtralnosti v tem sporu izpostavljena mnogim težavam, ki izvirajo iz zunanjih dogodkov. Za nas je zelo vzpodbuden prizor, da v takih trenutkih vidimo ves naš narod zedinjen okoli svojega kralja, kako mirno in dostojanstveno prenaša vse neizbežne žrtve.

Izkoristim naj to priliko, da izrazim svoje veliko priznanje vsem Jugoslovenom zaradi velike narodne zavesti, ki jo kažejo v sedanjih resnih trenutkih. To nam vsem vliva vero, da bo naša država srečno prebrodila vse težave, s katerimi se mora boriti in da bo obvarovana pustošenja vojne in njenih še težjih posledic.

Življenjska sila našega naroda, ki se sedaj manifestira, nam daje nove dokaze, da moremo z zaupanjem gledati v svojo bodočnost. To državo varujejo rodovi, ki so vredni svojih velikih prednikov. Zaradi tega se moremo mirno posvetiti svojemu vsakdanjemu delu zavedajoč se svoje moči in svoje pravice.

Živel kralj!

Živela Jugoslavija!

Za govor Nj. Vis. kneza namestnika Pavla, je vladal po vsej državi ogromno zanimanje. Govor so prenašale vse tri srednjevalovne radijske postaje v Beogradu, Zagrebu in Ljubljani in beograjska kratkovalovna postaja. Po stanovanjih, kjer imajo radijske aparate, so se zbirali ljudje iz celih hiš. Po javnih lokalih so se gnetle množice, da prisluhnejo besedi Nj. Vis. kneza namestnika, ki je napravila prav na slehernega Jugoslovena najgloblji vtis. S trdno mislijo soglasja je poslušal ves narod besede o naši resni volji, da obvarujemo državo vsega gorja. Z občutkom navdušenja in trdne samozavesti je pritrdil njegovim izrazom priznanja dostojanstveno doprinešenih žrtev in njegove svečane potrditve s krvjo odkupljenih pravic do življenja, svobode in neodvisnosti. Ves narod se bo tudi odzval njegovemu visokemu pozivu, da se hladnokrvno in mirno posveti svojemu delu, zavedajoč se svoje moči in pravice.

Svečana proslava

V Beogradu

Beograd, 1. dec. p. **Današnji narodni praznik zedinjenja je bil proslavljen po vsej državi na zelo svečan način. Lahko bi se reklo, da je bila letošnja proslava svečanejša nego kaj kot poprej. Morda so bile proslave tu in tam skromnejše po zunanjosti, kakor so bile prejšnja leta, toda v srcu in duši je bil letos ves narod kraljevine Jugoslavije zbran okoli svojega kralja, kakor se morda nikdar poprej. Se prav poseben pomen pa so dale naši proslavi besede, ki jih je naslovil Nj. Vis. knez namestnik Pavle na ves narod, o katerih se lahko upravičeno reče, da so bile govorjene vsemu narodu iz srca.**

Po vsej državi so bile danes službe božje, ki so združile ves narod v molitvi za srečo kralja in domovino. Na Dedinju je bila svečana služba božja, ki so se je udeležili Nj. Vel. kralj Peter, Nj. Vis. knez namestnik s kneginjo Olgo ter knezom Aleksandrom, knezevičem Nikolo in princeso Jelisavo ter civilni in vojaški dom Nj. Vel. kralja.

Prav tako je bila svečana služba božja v saborni cerkvi. Pred cerkvijo je bila postrojena častna četa pešadijskega polka kraljeve garde z zastavo in godbo na čelu. Službi božji sta prisostvovala kr. namestnika Radenko Stanković in dr. Ivo Perović. Od članov vlade so prisostvovali Dragiša Cvetković v spremstvu šefa kabineta Boška Nastasijevića, zunanji minister Cincar Marković, vojni minister armijski general Petar Pešić, pravosodni minister Lazar Marković, minister za socialno politiko in narodno zdravje Budisavljević ter minister pri predsedstvu vlade Mihajlo Konstantinović. Službe božje se je udeležil tudi ves diplomatski zbor. Prisotni so bili tudi armijski general Milorad Petrović, poveljnik Beograda Dušan Simović, poveljnik letalstva Bogoljub Ilić s člani generalitete, aktivnimi in rezervnimi oficirji. Službo božjo je opravil patrijarh Gavrilo, ob asistenci banatskega, dalmatinskega in karlovškega episkopa. Po končani službi božji je patrijarh podelil blagoslov, dalmatinski episkop Irinej pa je imel priložnostni govor.

Službe božje so bile tudi v evangeljski cerkvi, v židovski sinagogi in v rimskokatoliški cerkvi.

Sokolska proslava v Beogradu

Beograd, 1. dec. p. Vse jugoslovensko sokolstvo je danes nad vse svečano proslavilo dan naših zedinjenja. Po vsej državi so se Sokoli zbirali po svojih domovih deloma že snoči, deloma danes dopoldne, da v okviru intimnih, a toliko pomembnejših proslav dajo izraza svoji odločni volji, postaviti se na branik domovine, če bi jih pozvala.

Beograjsko sokolstvo je danes dopoldne v sprevodu po glavnih beograjskih ulicah prišlo iz svojega doma v Narodno gledališče, kjer je bila svečana akademija v prisotnosti odposlanca Nj. Vel. kralja, patrijarha, članov vlade, komandanta Beograda, mnogo drugih generalov in civilnih dostojanstvenikov. Starešina župe Popović je imel kratek slavnostni govor, nakar so Sokoli izvajali izbran, sijajno uspel program.

V Zemunu je jadralna skupina Kondor tamkajšnjega gasilskega društva svečano posvetila tri nova jadralna letala. Tudi tej svečanosti so prisostvovali zastopnik kralja, dalje minister Pantić, beograjski župan, letalski general Mirković in druge osebnosti. Minister za telesno vzgojo narodov je imel lep patriotski govor.

Otvoritev novega kolodvora v Skoplju

Skoplje, 1. dec. p. Skoplje je praznovalo današnjo obletnico zedinjenja z veliko svečanostjo, v okviru katere so slovesno otvorili novo železniško postajo. Ogromno poslopje je nedvomno med najlepšimi javnimi zgradbami v Dušanovi prestolnici. Svečanosti so prisostvovali odposlanec Nj. Vel. kralja, prometni minister inž. Bešlić, ban in mnoge ugledne osebnosti.

Napredovanja in odlikovanja v vojski

Beograd, 1. dec. p. Službeni vojni list objavlja večji ukaz o napredovanju in odlikovanju aktivnih in rezervnih oficirjev. Med drugimi so napredovali *v čin armijskega generala:* divizijski generali Dragoslav Milković, Milan Radenković in Vladimir Cukavac. *V čin div. generala* so napredovali brigadni generali generalštabni Mihajlo Salčić, Jovo Kukavičić, Avgust Marić, Ljubomir Stefanović, Dragoslav Milosavljević in Radivoj Janković: pešadijski: Dragutin Živanović, Mihajlo Mihajlović in Dušan Krstić; artilerijski Živojin Pavlović, Vojislav Kuzmanović in Ilija Žutić; inženjerski Milan Radivojević in Božidar Jovanović; artilerijsko-tehnični Vladimir Lukić; sanitetni dr. Jakšić-Lukić; *v čin sanitetnega brigadnega generala* polkovnik dr. Vaclav Jelinek, dr. Milosav Milosavljević in dr. Milosav Pantić; *v čin kapetana vojnega broda* kapetan fregate inž. Venčeslav Dujšin.

Odlikovani so med drugimi z redom Jugoslovenske krone I. stopnje armijski general Dušan Simonović, Peter Kosić in Milorad Petrović in z Jugoslovensko krono 2. stopnje kontreadmiral Julij Luterotti.

Proslava v Londonu

London, 1. decembra. AA. O priliki obletnice zedinjenja Jugoslavije je bila danes v jugoslovenskem poslaništvu v Londonu svečanost, katere so se udeležili poslanik dr. Subotić z gospo, vojaški odposlanec general Radović in celokupno osebje poslaništva s člani jugoslovenske kolonije in drugih gostov. Svečanosti so se udeležili tudi drugi gostje. Po svečanosti je dr. Subotić priredil sprejem za člane jugoslovenske kolonije in goste.

v Berlinu

Berlin, 1. dec. AA. V Berlinu so svečano proslavili praznik zedinjenja. Ob 11 je bila služba božja v tukajšnji cerkvi, katero je opravil ruski škof Sarafin ob asistenci duhovništva. Na molitve je odgovarjal ruski zbor. Službi božji je prisostvoval poslanik dr. Ivo Andrić, Vojni ataše polkovnik Vladimir Bauhnikov, svetnik poslaništva Božić in celokupno osebje poslaništva. Službe božje se je udeležilo tudi mnogo jugoslovenskih kolonistov v Berlinu, študentov in novinarjev. Po službi božji je bil v poslaništvu prvikrat svečan sprejem. Poslanik dr. Andrić je sprejemal čestitke od številnih gostov, ki so prišli čestitat. Dr. Andrić je imel priložnostni govor, v katerem je poudaril pomen današnjega praznika in je nato goste pogostil.

v Rimu

Rim, 1. decembra. AA. V Rimu so danes svečano proslavili dan zedinjenja. Po svečani službi božji v pravoslavni in katoliški cerkvi, je bil prirejen v prostorih jugoslovenskega poslaništva pri Kvirinalu sprejem. Službe božje se je udeležil jugoslovenski poslanik pri Kvirinalu, poslanik pri sv. stolici, kakor tudi člani jugoslovenske kolonije. Popoldne je bil prirejen sprejem tudi pri jugoslovenskem poslaništvu pri sv. stolici.

Bolgarski glas ob jugoslovenskem prazniku

Sofija, 1. dec. AA. Bolgarski listi objavljajo članke o priliki praznika narodnega zedinjenja Srbov, Hrvatov in Slovencev.

List »Dnes« objavlja na prvi strani članek pod naslovom »Praznik Jugoslavije«, v katerem pravi: Bolgarsko javno mnenje, ki dobro pozna tesne in prijateljske vezi, ki so med obema državama zlasti od leta 1937, ko je bil podpisan zgodovinski sporazum med Bolgarijo in Jugoslavijo, ne more, da se ne bi udeležilo tega velikega praznika naših zahodne sosede. Prijatelj- [illegible] z Beogradom predstavlja brez dvoma podlago za dobro bodočnost balkanskih narodov [illegible] jateljstva, trudeč se, da skupno razumeta svoje prave nadloge in težnje obeh držav, tvorijo možnost za medsebojno sodelovanje in vzpostavitev trajnega prijateljstva. Vprav zaradi tega se bolgarska javnost o priliki jugoslovenskega narodnega praznika pridružuje tradicionalnemu jugoslovensko-bolgarskemu prijateljstvu in želi, da se sodelovanje med obema prestolnicama razvija neprestano v duhu skupnega razumevanja.

Prvi december v Mariboru

V lepo, sončno nedeljo ki je sledila snegu, so ponosno zavihrale državne zastave v proslavo praznika zedinjenja. Praznično razpoloženje je dalo svoj pečat današnji nedelji. Po cerkvah raznih verozpovedi so bila slovesna zahvalna opravila, ki so jim poleg številnega občinstva prisostvovali odlični predstavniki vojaških in civilnih oblastev, uradov, ustanov in organizacij. Zahvalne molitve v stolnici, pred katero je bila postrojena častna četa s polkovno zastavo in godbo, je opravil škof dr. Tomažič. Po šolah so bile lepe šolske proslave s spominskimi govori in petjem. V Narodnem domu pa so proslavljali današnji praznik mariborski skavti. Številne sobotne proslave so bile krasen uvod k proslavi narodnega praznika. Omeniti je treba zlasti proslavo v polnem Sokolskem domu v Studencih, kjer so uprizorili »Desetega brata« v Sornikovi priredbi in v režiji br. Korčija. Vneto je sodelovala godba »Drave« in pevci »Enakosti«. Najlepša proslavna prireditev pa je bila telovadna akademija matičnega Sokola v nabito polni dvorani Sokolskega doma, ki so se je udeležili tudi številni odlični predstavniki našega nacionalnega življenja ter obrtnikov z mestnim poveljnikom generalom M. Paracem na čelu. Akademija, ki se je otvorila s pozdravom zastavi in z državno himno, zaključila pa s snemanjem zastave in vseslovansko himno »Hej Slovani«, ki jo je gromko odpela zbrana večtisočglava množica, je spričo spretno sestavljenega slikovitega sporeda ter strumne, dognane izvedbe ponovno utrdila sloves, ki ga uživajo vsi oddelki matičnega Sokola v Mariboru. Vsi sodelujoči so bili deležni toplega priznanja in navdušenega odobravanja, prav tako vojaška godba pod vodstvom kapelnika Jiranka.

Danes dopoldne so bile številne proslave. Obrtniki so imeli svojo proslavo v Ljudski univerzi, tezenski, pobrežki, radvanjski in kamniški Sokol so imeli svoje posebne proslave, ostala mariborska sokolska društva pa so priredila svečano in krasno uspelo proslavo v dvorani Sokolskega doma, ki jo je množica mariborskega sokolstva napolnila do zadnjega kotička. Uvodno besedo je spregovoril starosta matičnega Sokola dr. S. Fornazarič, nakar je spregovoril predsednik mariborske sreske organizacije dobrovoljcev g. Viktor Grčar. Zbor je priredil velike ovacije naši vojski, zlasti ob pozdravu navzočnemu zastopniku mestnega poveljnika podpolkovniku Maslaću. Oba govornika sta bila deležna za svoje tople besede navdušenega odobravanja. Nato je gledališka igralka gd. E. Kralijeva sijajno deklamirala Župančičevo »Dumo«. Po prečitanju savezne poslanice ter zaprisegi izredno številnega novega članstva Sokola matice in Sokola Maribor I je bila slovesna razdelitev diplom v znak priznanja za dosežene uspehe v raznih panogah telesne kulture. Z vseslovansko himno »Hej Slovani«, ki jo je navdušeno pela sokolska množica, je bil zaključen današnji krasni zbor mariborskega sokolstva.

Zvečer je bil v okusno okrašeni dvorani Sokolskega doma namesto odpovedanega slavnostnega plesa družabni večer mariborskega častniškega zbora, ki mu je prisostvoval polnoštevilno naš oficirski zbor z mestnim poveljnikom generalom Paracem na čelu, razen tega številni odlični predstavniki našega nacionalnega življenja, predvsem sokolstva, rezervnih oficirjev, vojnih dobrovoljcev, Maistrovih borcev in drugih domoljubnih društev.

Celjske slovesnosti

Celje, 1. decembra

Že v soboto zvečer so na celjskih poslopjih zaplapolale državne zastave, pročelje mestnega poglavarstva pa je bilo slavnostno razsvetljeno. Sokolsko društvo Celje-Matica je priredilo v mestnem gledališču slavnostno telovadno akademijo, ki je dobro uspela.

V nedeljo so bile zahvalne službe božje v opatijski, pravoslavni in evangeljski cerkvi ter v starokatoliški kapeli. Službam božjim so prisostvovali zastopniki vojaških in civilnih uradov, šol, korporacij in društev, rezervni oficirji, Sokoli in Sokolice v civilu z znakom, gasilci in mnogo drugega občinstva. Ob 10.30 se je v mestni telovadnici pričelo slavnostno zborovanje matičnega Sokolskega društva ob veliki udeležbi društvenih pripadnikov. Orkester je zaigral dve koračnici. Nato je društveni starosta dr. Miko Hrašovec v lepem vzpodbudnem govoru podčrtal pomen 1. decembra in mogočnost narodne svobode, ki je porok naše lepše bodočnosti. Ob zaključku njegovega govora so zborovalci vzkliknili staročini jugoslovenskega sokolstva Nj. Vel. kralju Petru II., Jugoslaviji in sokolski organizaciji. Društveni orkester je zaigral državno himno. Naraščajnik Milan Zemljič je učinkovito recitiral Aškerčevo »Mi vstajamo«. Orkester je zaigral potpuri narodnih pesmi, nato je naraščajnik Leon Hvala deklamiral Gradnikovo »Zedinjenje«.

Sledila je zaobljuba novega članstva pred društvenim praporom. Starosta je izročil

nal slabo čitljiv

diplome zmagovitim tekmovalcem. Ob zaključku so zapeli vsi »Pesem sokolskih legij« ob spremljevanju orkestra Hkrati je bilo v Sokolskem domu dobro obiskano slavnostno zborovanje Sokolskega društva I. Društveni starosta Franjo Vrečko je v lepem govoru orisal pomen dneva Sledila je zaobljuba novega članstva in petje himne sokolskih legij.

Ob 18 je krenila iz vojašnice kralja Petra vojaška baklada z godbo skozi mesto Zbor Glasbene Matice, Celjsko pevsko društvo ter pevski društvi »Oljka« in »Zvon« so ob sodelovanju solistov priredili v gledališču slavnostni koncert. ki je doseglel velik uspeh Hkrati so oficirji celjske garnizije imeli dobro obiskan družabni večer v Narodnem domu

Proslava v Zagrebu

Zagreb, 1. dec. o. Državni praznik zedinjenja je bil danes tudi v Zagrebu in po vseh hrvatskih krajih svečano proslavljen. Zagreb je bil v državnih in hrvatskih zastavah. V katedrali je bila dopoldne slovesna služba božja, ki so se je udeležili ban dr. Šubašić, armijski general Nedeljković in druge ugledne osebnosti. Tudi v drugih cerkvah so bile svečane službe božje. Ob 11. dopoldne je bil svečan sprejem v banskih dvorih. V Bosanski Novi Gradiški so danes slovesno otvorili novi most preko Save, ki je bil zgrajen v poslednjih dveh letih. Most je dolg 24 m in je stal 25 milijonov din.

Srdite borbe v Albaniji

Grki uradno objavljajo, da so po hudih borbah zavzeli Podgradec in s tem prebili drugo italijansko obrambno črto — Italijansko poročilo omenja hude napade, ki pa so bili odbiti

Atene, 1. dec br. (UP.) Grška vojska je dosegla včeraj na severnovzhodnem sektorju fronte nov pomemben uspeh. Po hudih borbah, v katerih so Italijani na vse načine skušali obdržati svoje postojanke, jim je uspelo v napadu na nož zavzeti močno utrjene pozicije nasprotnika in vdreti v Podgradec, iz katerega so se Italijani naglo umaknili. Izkazalo se je sedaj da so bile vesti raznih privatnih agencij, ki so že pred dnevi beležile padec tega strateško važnega kraja, netočne, stvarno pa se s tem razvoj dogodkov ni spremenil. Padec Podgradca je snoči potrdilo vrhovno poveljstvo grške vojske, ki pravi v svojem komunikeju:

Naše ofenzivne operacije so se podnevi nadaljevale. Po hudih bojih so naše čete na mnogih točkah strle odpor sovražnika ter prodrle globoko v sovražno ozemlje. Naše prednje čete so vkorakale v Podgradec. Sovražniku je bilo zaplenjenih 6 topov, okrog 50 strojnic, večje število havbic in mnogo drugega raznovrstnega vojnega materiala. Ujetih je bilo 15 oficirjev in nad 200 vojakov.

Na južnem odseku fronte je bil izvršen velik in važen strateški prodor. Na srednjem sektorju ni bilo nikakih posebnih dogodkov.

Sovražna letala so včeraj znova napadla nekaj točk v zaledju fronte. V letalskih spopadih je bilo sestreljenih 8 italijanskih bombnikov in lovcev.

Ta službeno potrjeni uspeh grške vojske je sprožil v Atenah nov val navdušenja in manifestacij. Po ulicah in trgih so se že zjutraj zbirale množice, ki so prirejale spontane ovacije vojski, kralju in ministrskemu predsedniku generalu Metaxasu. Listi pa so s poročili iz poslužbenih virov še izpopolnili grško vojno poročilo in v njih naglasili, da so grške evzonske čete v poslednjih nočeh kljub neugodnemu vremenu in težkim terenskim prilikam, ki so oboji prej v prilog branilcem kakor pa napadalcem, v nekaj besnih napadih na nož zavzele vrsto gorskih postojank na planini Kamiji ki leži južnozapadno od Podgradca. Na ta način je prišla pod kontrolo grškega gorskega topništva cesta, ki je vezala italijanske postojanke z daljnim zaledjem in je postal njihov položaj nevzdržen.

Po nepotrjenih informacijah so se Grki polastili celo že nekaj vrhov planine Mokre, kar bi pomenilo, da je bil Podgradec ogrožen tudi s severa.

Pomen Podgradca

V vsakem primeru so si grški vojaški krogi na jasnem, da ima zavzetje Podgradca tudi z vidika obćega razvoja položaja na grško-albanski fronti zelo velik pomen. Italijani so si tod v poslednjem pohirugem letu zgradili svojo drugo obrambno linijo. Vrsta modernih gorskih utrdb, topniških postojank in rovov na višinah, ki segajo preko 1500 m, je bila za Grke trd oreh. Podnevi niti nad vse pogumni evzoni italijanskim strojniškim gnezdom, ki so bila na gosto posejana po vsem obronkih planine Kamije, niso mogli do živega. Borbe na nož, ki so se razvijale od noči do noči, so bile tem hujše, kolikor je tema ovirala pregled vsakokratne situacije, toda prav ta grška taktika se je sijajno obnesla že pri navalu na Korico. Italijani so poleg vsega računali, da jim bo mogče vzdržati na črti pri Podgradcu vsaj preko zime, saj je bilo baš njihovo levo krilo glede na teren, ki ni niti najmanj primeren za naglo in prodorno uveljavljenje njihove tehnične premoči, prav zaradi velike oddaljenosti od morja posebno občutljivo in so ga zato že od vsega početka obrambno najbolj utrdili.

Padec druge italijanske obrambne linije ima za nadaljnjo grško ofenzivo zelo velik pomen. Če jim uspe, polastiti se poleg Mokre planine še strateško izredno važne 2300 m visoke Jablanice, ki leži še nekoliko dalje proti severu, bi postal položaj v Albaniji za Italijane prekaren, ker bi Grki tedaj obvladali gornje porečje vseh glavnih albanskih rek, ki se stekajo med Valono, Beratom, Elbasanom in Dračem v spodnji Jadran.

Tretja italijanska obrambna črta

Sedaj je Italijanom na severnovzhodnem sektorju preostala le še tretja in poslednja obrambna črta vzdolž reke Škumbe, na kateri bodo morali Grke za vsako ceno zadržati. Italijani imajo sedaj v Albaniji koncentriranih 500.000 mož in se obe njihovi armiji dan za dnem ojačujeta z novimi silami, ki prihajajo preko Otrantske ožine pa tudi s severa po Jadranu v albanska pristanišča.

Grki računajo z italijansko premočjo, ki je v tehničnem pogledu še mnogo večja kakor v pogledu človeškega materijala. Zato nadaljujejo svojo ofenzivo nezadržno sicer, toda previdno in skrupulozno po načrtih svojega vrhovnega poveljstva. Pri tem se zanašajo na angleško tehnično pomoč, v prvi vrsti na britansko letalstvo, ki jim je napravilo že mnogo uslug ne le pri sistematičnem uničevanju sovražnega odpora na fronti, nego še bolj pri napadih na italijanske in albanske luke na obeh straneh Otrantske ožine, ki so največjega pomena za dovoz čet in vojnih potrebščin na albansko fronto.

Grčija — izhodišče angleške ofenzive

London, 1. dec br. (Reuter.) Minister za Indijo Emery je imel danes govor po radiu, v katerem je razpravljal o italijansko-grškem konfliktu. Med drugim je dejal, da bo morda Grčija postala izhodišče angleške ofenzive proti Italiji in Nemčiji. Anglija mora zaradi tega za sedaj ojačiti Grčijo, da bo vzdržala pritisk osi. Ko bodo Angleži premagali Italijane v Afriki, se bodo lahko v celoti in z vsemi svojimi silami posvetili borbi na evropskem kontinentu.

Angleški komunike

To potrjuje tudi poslednji komunike angleškega letalstva v Grčiji, ki je bil izdan snoči v Atenah in ki pravi med drugim:

Angleška letala so v noči na petek hudo bombardirala Brindisi, glavno italijansko luko ob južnem Jadranu, odkoder dovaža sovražnik čete in vojni material v Albanijo. Na najpomembnejše objekte v mestu je bilo odvrženih 12 ton eksplozivnih bomb, ki so posebno hudo poškodovale glavno železniško postajo. Izbruhnili so tudi požari v skladišču v pristanišču in velikih tankih pogonskih sredstev. Napad je popolnoma uspel kljub intenzivnemu ognju protiletalskega topništva sovražnika. Vsa angleška letala so se nepoškodovana vrnila na svoja oporišča v Grčiji.

Ameriške dobave Grčiji

Washington, 1 dec AA (DNB) V zvezi z imenovanjem Yougna za tajnika v ameriškem finančnem ministrstvu v tukajšnjih krogih izjavljajo da bo stališče Zedinjenih držav glede dobave Grčiji odvisno od tega ali se bosta mogla Anglija in Amerika odreči nekaterim potrebščinam, ki so bile namenjene tema dvema državama Po tem takem bi mogle Zedinjene države sporazumno z Anglijo dobavljati Grčiji kar bi ostalo od predmetov, ki so namenjeni Angliji.

Italijansko vojno poročilo

javlja, da so bili vsi grški napadi odbiti — Spopadi v Afriki

Rim, 1. decembra. br. (Stefani). Vrhovno poveljstvo italijanske vojske je objavilo davi naslednje 177. službeno vojno poročilo:

N a g r š k i f r o n t i so bili odbiti novi napadi sovražnika od naših čet, ki so odločno prehajale v protinapade. Posebno se je pri tem izkazala alpinska divizija »Giulia«.

V s e v e r n i A f r i k i je neka eskadrilja naših letal, ki je bila na izvidniškem in napadalnem poletu, razpršila in pognala v beg neko sovražno avtomobilsko kolono na področju pri el Avenaku. Dve sovražni letali sta bombardirali Memelao v Cirenaiki, a nista povzročili nikake škode ne žrtev.

V v z h o d n i A f r i k i je bil odbit sovražni napad na Galabat. Do drugega spopada, ki se je končal prav tako ugodno za nas, je prišlo v Iregriju ob Rudolfovem jezeru. Po resni borbi je bil sovražnik pognan v beg in je obležalo na bojišču 72 mrtvih, med njimi neki oficir, ter še več ranjenih. Zaplenjeni so bili 3 sovražni tovorni avtomobili, polno natovorjeni z vojnimi potrebščinami in strelivom. Na naši strani so bile izgube manjše.

Angleška poročila

Kairo, 1 dec br (Reuter) Poveljstvo angleškega letalstva na Bližnjem vzhodu je objavilo komunike o včerajšnjih ofenzivnih akcijah britanskega letalstva, v katerem pravi:

V Zapadni puščavi so skupine naših bombnikov včeraj hudo napadle in bombardirale vojaške objekte v Sidi el Baraniju, taborišča italijanske vojske v Bombi in letališče v el Miniju.

Kairo, 1 dec br (Reuter). Poveljstvo angleške vojske na Bližnjem vzhodu beleži v svojem današnjem službenem poročilu, da je oddelek angleških motoriziranih sil na sudansko-eritrejski meji blizu Kasale napadel neki prednji italijanski oddelek in mu prizadejal hude izgube. Na področju pri Metenmatu je angleško protiletalsko topništvo sestrelilo neko italijansko patrolno letalo. Na drugih frontah ni bilo nikakih posebnih dogodkov.

Graziani na inspekciji

Tripolis, 1. dec br (Stefani) Poveljnik italijanske vojske v kolonialnem imperiju in guverner Libije general Graziani je prispel danes v Tripolis na inspekcijo. Imel je daljše sestanke z odgovornimi zastopniki vojske in civilnih oblasti, ki jim je dal navodila za nadaljnje delovanje.

Most med Gibraltarjem in Španijo

La Lines, 1. decembra. AA. (DNB). V navzočnosti generalnega guverneja Gibraltarja je bil danes posvečen most čez Kanal, ki je izkopan med Gibraltarjem in Španijo. Med svečanostjo so most varovali močni oddelki vojske in policije.

Siloviti nemški napadi na angleške luke

Poleg Londona so nemška letala v noči na nedeljo strahovito bombardirala Southampton

Berlin, 1. dec. br. (Stefani.) Nemške letalske sile so v pretekli noči izvedle množestven napad na Southampton. Tako so sistematično nadaljevale ofenzivo proti Angliji v smislu načrtov nemškega vrhovnega poveljstva, da je treba invazijo v Anglijo pripraviti s popolnim uničenjem vseh angleških industrijskih in prometnih centrov, pomorskih in letalskih oporišč ter strateško najpomembnejših točk Velike Britanije. Southampton, ki je prišel na vrsto v pretekli noči po Coventryu, Birminghamu, Bristolu, Londonu in Portsmouthu, je sedaj poglavitna pomožna luka Londona, od koder naj bi se zalagala angleška prestolnica z vsem potrebnim, kakor hitro bi odpovedale njene lastne pristaniške naprave in promet.

Nemški bombniki, ki so skoraj vso noč v oddelkih po 100 in več letal napadali luko, so povzročili z bombami vseh kalibrov ogromno razdejanje. Spet je nekaj 100 ton bomb treščilo na objekte angleške oskrbe. Ko so se davi poslednji nemški bombniki vračali iznad Southamptona preko Kanala, so še na drugi strani preliva opazili požare, ki so izbruhnili na 20 različnih krajih velike angleške luke. Nemški letalci so danes pripovedovali, da je bilo vse mesto podobno enemu samemu ogromnemu pogorišču.

London, 1 dec br (Reuter) V pretekli noči so se nemški letalski napadi, kakor beležita ministrstvi za letalstvo in notranje zadeve v svojem današnjem jutranjem komunikeju, koncentrirali na južno obalo Anglije in njeno neposredno zaledje. Posebno intenzivno je bilo bombardirano neko pristaniško mesto. Kakor kažejo druga poročila, je bilo to South mpton. Na mesto je bilo vrženih mnogo zažigalnih in eksplozivnih bomb vseh velikosti. Izbruhnilo je nekoliko požarov in tudi drugače je bila gmotna škoda precejšnja. Zadetih in poškodovanih je bilo več trgovskih lokalov, stanovanjskih hiš in drugih objektov. Število človeških žrtev zaenkrat še ni znano.

Bombardiranih je bilo še nekaj drugih krajev, vendar v mnogo manjšem obsegu, med njimi tudi London. Tam ni bilo mnogo škode.

Včeraj je bilo nad Kanalom in Anglijo sestreljenih skupno 5 nemških letal. Tri nemška letala so bila sestreljena o priliki napada na poškodovani angleški rušilec »Javelin«, ki se je vračal iz bitke z nemškimi torpednimi čolni in rušilci v preliv in je sedaj že na varnem v neki angleški luki. Verjetno so tedaj letala obalnega poveljstva poškodovala še nek četrti nemški bombnik. Dve nemški letali sta bili sestreljeni v letalskih spopadih, do katerih je prišlo včeraj popoldne nad južnovzhodno angleško letalsko obalo.

Nemško vojno poročilo

Berlin, 1. dec br. (DNB) Vrhovno poveljstvo sporoča: V prekomorskih vodah operirajoča pomožna križarka je v teku svojega križarenja potopila 79 000 ton sovražnih trgovskih ladij. Pri tem niso všteti izgube, ki so nastale zaradi min.

V noči na 30 november je izvršilo nemško letalstvo ponovni velenapad na London. Val za valom so preletela mesto nemška letala ter metala bombe težkega in najtežjega kalibra, med drugim tudi na Pawington, Kensington in Battersea. Silni požari so razsvetljevali mesto in kazali cilj napadajočim letalom. Tudi drugi vojno važni cilji kakor Liverpool, Birmingham in Plymouth so bili z uspehom napadeni. Podnevi se je omejevalo delovanje nemškega letalstva na oborožene izvidniške polete. Ugotovili so pri tem, da so v Plymouthu še vedno veliki požari, zlasti v tankih. London je bil pri teh poletih ponovno bombardiran.

Na obali Kanala je prišlo do večje zračne bitke. Pri ponovnem poskusu sovražnika, da bi oviral nemški dovoz, so napadli angleški brzi čolni pred Šeldo neki nemški parnik. Spremljajoče stražne ladje so nastopile proti sovražnim edinicam ter so dva brza čolna tako hudo zadela, da je računati z njuno izgubo, dočim je bil tretji angleški brzi čoln hudo poškodovan. Nemški parnik, ki je bil še sposoben za plovbo, so potegnili na varno.

V noči na 1. december je nemško letalstvo izvršilo množestveni napad na življenjsko važno luko ob kanalski obali. Angleška letala se to noč niso pojavila. V zračnih bitkah je bilo sestreljenih 6 sovražnih letal. Štiri nemška letala pogrešajo.

Včeraj podnevi le malo napadov

London, 1. dec. br. (UP.) Danes je bilo le malo nemških napadov na posamezne angleške kraje. V Londonu je bilo nekaj letalskih alarmov. Pri spopadih na južnovzhodno angleško obalo pa sta bili do 17. ure sestreljeni dve nemški letali. Angleško letalstvo ni imelo izgub.

Akcije angleških brzih čolnov

London, 1. december. br. (Reuter). Admiraliteta je danes popoldne objavila, da sta bila v poslednjih dveh dneh vzdolž nizozemske obale torpedirana in potopljena dva velika transportna parnika. V petek ponoči so angleški torpedni čolni torpedirali neko nemško 8000-tonsko ladjo, ki se je potopila. Davi je druga skupina motornih torpednih čolnov napadla 6000-tonski transportni parnik »Sysantos«, ga torpedirala in prav tako potopila. Parnik je bil napaden ob ustju Schelde. V obeh primerih so vsi torpedni čolni nepoškodovani vrnili na svoja oporišča.

Nad Nemčijo

London, 1. dec. AA. (Reuter.) Izdano je bilo uradno poročilo, ki pravi, da so angleška letala danes bombardirala vojaške objekte pri Lorianu, industrijske naprave pri Kölnu in doke pri Boulogni. Povsod so nastali požari in eksplozije.

Stomilijonsko posojilo Zedinjenih držav Kitajski

Prvi odgovor Amerike na japonski vzhodnoazijski pakt — USA priznavajo samo Čangkajškovo vlado

Washington, 1. dec. br (UP.) **Prezident Roosevelt je snoči sporočil novinarjem, da je vlada Zedinjenih držav pristala na 100 milijonov dolarjev posojila za Kitajsko. Tukajšnji politični in vojaški krogi smatrajo, da je bil to ameriški odgovor na najnovejšo pogodbo med Japonsko in vlado v Nankingu, po kateri so bili Japoncem priznane predvsem na področju trgovine v vsej zasedeni Kitajski posebne pravice, kakršne so uživali drugi tujci doslej samo v nekaterih kitajskih pokrajinah.**

Medtem se je tu izvedelo, da se je tudi angleška vlada odločila odločneje podpreti vlado v Čungkingu. Kakor znano, je angleški zunanji minister lord Halifax predvčerajšnjim sprejel kitajskega poslanika v Londonu Wellingtona Kooa in mu ob tej priliki zagotovil, da bo Velika Britanija, ki priznava zgolj kitajsko nacionalno vlado maršala Čangkajška, našla pota in sredstva, da Kitajce podpre v njihovi borbi za nacionalno neodvisnost in gospodarsko svobodo.

Snoči je nadalje ameriški zvezni urad za zunanja posojila objavil, da bodo Zedinjene države naročile na Kitajskem raznih surovin in drugega blaga v znesku 60 milijonov dolarjev ter na ta način vladi generala Čangkajška zagotovile poseben, temu znesku ustrezajoč kredit pri ameriških industrijskih podjetjih.

Državni tajnik za zunanje zadeve Cordell Hull je skoraj istočasno na običajni novinarski konferenci izjavil, da bodo Zedinjene države tudi v bodoče slej ko prej priznavale na Kitajskem le nacionalno vlado maršala Čangkajška.

Prevrat v Paragvaju

Predsednik republike je proglasil diktaturo, da bi strl odpor opozicije

Asuncion, 1. dec. br. (UP.) **V Paragvaju je bil izvršen državni prevrat. Predsednik republike je izdal davi proglas, v katerem pravi, da si je prisvojil vso oblast v državi, da bi mogel realizirati politična, gospodarska in socialna načela svojega velikega predhodnika. Red in disciplina morata odslej postati osnova vsega javnega življenja v republiki.**

Proti sedanjemu režimu je opozicija v zadnjem času hudo narasla, ker je vedno bolj dobival značaj totalitarne vlade. Zadnje dni so se razširile govorice, da pripravlja opozicija upor. V tej zvezi je predvčerajšnjim podal ostavko paragvajski zunanji minister. Vsak čas bo razpuščen parlament in sestavljena nova vlada. Izdani so bili že v pretekli noči tudi strogi varnostni ukrepi. Vojska je bila danes ves dan na ulicah, vendar mir nikjer ni bil narušen.

Spopad s komunisti

New York, 1. dec. br. (UP.) V Mexicu je policija obkolila poslopje, v katerem je imela komunistična stranka svoj sedež. Oddelki policije so poslopje v napadu zavzeli. V poslopju je bilo okrog 75 komunistov, ki so se branili z orožjem. V spopadu je bil ubit neki policijski oficir, več stražnikov pa je bilo ranjenih. Aretiranih je bilo vseh 75 komunistov.

Policijske oblasti so ugotovile, da so komunisti pripravljali državni prevrat in da so kovali zaroto proti predsedniku, ki so ga nameravali ubiti.

Novi mehiški predsednik prevzel posle

Mexico City, 1. dec AA (DNB) Davi je dosedanji predsednik Cardenas predal predsedstvo republike novemu predsedniku Manuelu Avilli. Preden je predal svoje dolžnosti, je Cardenas dal svojo poslednjo izjavo v svojstvu predsednika in rekel, da so bile volitve novega predsednika brez posredovanja inozemstva in da ni bil podpisan noben tajni sporazum med Mehiko in kako drugo državo glede pomorskih in letalskih oporišč.

Tek zedinjenja v Ljubljani

Teklo je 22 atletov...

V včerajšnjem teku po mestu sta zmagala Kien in Bručan, oba člana Primorja

LJUBLJANA, 1. dec.

Ob krasnem vremenu je bil danes izveden že trinajsti »Tek zedinjenja«, ki ga vsako leto priredi ASK Primorje, v proslavo praznika našega nacionalnega zedinjenja.

Tekmovanje je imelo posebno svečan značaj, ker sta bila start in cilj pred kraljevim spomenikom v Zvezdi, kjer se je zbralo okrog 500 gledalcev, med katerimi so bili tudi zastopniki pokrovitelja teka g bana prosvetni inšpektor Žitnik, dalje zastopnik komandanta divizije general g. L. Stefanoviča, častnega predsednika, brigadni general M. Mašić in ing. R. Škof kot zastopnik ljubljanskega župana dr. Adlešiča.

Točno ob pol 11. so se atleti postavili pred spomenikom v polkrog, na kar je državni rekorder Bručan položil pod spomenik krasen lovorjev venec z napisom: »Slovenski lahkoatleti svojemu zedinitelju« ter pozval prisotne, da zakličejo trikrat »Slava«.

Takoj za tem slavnostnim delom je pozval starter tekače na start. Počil je strel in pisana množica **22 atletov** je stekla izpred spomenikom na Kongresni trg ter zavila proti Gradišču.

Kako so tekli

Tako na kratki, približno 3000 m dolgi, kakor tudi na dolgi, približno 5000 m dolgi progi, je bila ogorčena borba za zmago. Na kratki progi so bili pred pošto v isti vrsti, lanski zmagovalec in letošnji favorit Kien ter Štainer in Mikuš. Pri Tromostovju si je izvojeval Kien že kakih 40 m naskoka pred Štainerjem in 60 m pred Mikušem, za katerim je nato sledila večja skupina tekačev, ki so tekli precej skupaj. Na cilj je prišel prvi kakor se je pričakovalo Kien, ki je svoj naskok še povečal in je pustil za seboj Štainerja za skoraj 100 m kakih 50 m za drugim je bil mladi Mikuš, ki sta mu sledila Jerman in Dobrajc, tema dvema po daljšem presledku v skupini Trpin, Kocutar, Drovenik in Janežič ter slednjič še poslednji. Štirje tekači so na progi odstopili.

Rezultati na kratki progi

Seniorji (že plasirani preko 800 m): 1. Kien Lado (Primorje) 11:11,2, 2. Štainer Valter (Concordia, Zagreb) 11:26,2, 3. Drovenik Branko (Pr.) 12:09, 4. Hlebce Jože (Pr.) 13:06,2, 5. Tavčar Slavo (Pr.) 13:07,2.

Neverificirani (rojeni l. 1922, 1923 in 1924.): 1. Dobrajc Peter (Reka), 2. Trpinc Milan (Kamnik).

Smučarji: 1. Janežič Jože (Kamnik) 12:09,2, 2. Jeglič Tone (Kamnik) 13:12,4.

Juniorji: 1. Mikuš Adolf (Pr.) 11:37. — **Sokoli:** 1. Bašin Miloš (Lj. Sokol) 13:06,2. — **ZFO:** 1. Jerman Franc (Dol pri Ljubljani) 11:55, 2. Kocutar Franc (Ljubljana, mesto) 12:08.

Na dolgi progi

ki zahteva zelo veliko vzdržljivosti, ker vodi preko ljubljanskega Gradu, je teklo 5 tekačev. Od vsega početka se je postavil na čelo Benedičič, ki je tudi pritekel prvi na Grad, kakih 15 m pred Bručanom, kateremu so po 40 m sledili Glonar, Perc in Jerman Jože. To stanje se je izpremenilo na cesti z Gradu navzdol, kjer je Bručan prehitel Benedičiča, ki ga je prehiter začetek preveč utrudil in je moral spustiti na Privozu naprej še Glonarja, ki se je nato boril z Bručanom za prvo mesto a mu ga ni mogel odvzeti. Na cilj so torej prišli tekači dolge proge v sledečem vrstnem redu:

1. Bručan Jože (Primorje) 19:42,4, 2. Glonar Jože (visoka šola za tel. vzgojo) 19:52,8, 3. Benedičič Mirko (Skala, Jesenice) 20:37,8, 4. Perc Stane (Sokol, Hrastnik), 5. Jerman Jože (ZFO, Dol pri Ljubljani).

Zaključek svečanosti je bil ob 16. v restavraciji pri Slamiču, kjer je bila tekmovalcem servirana zakuska. Zmagovalca sta prejela lična pokala, na kar so se vsi prisotni vpisali v posebno spominsko knjigo.

Zadnja lahkoatletska prireditev letošnje sezone se je torej kljub raznim neugodnim napovedim končala v zadovoljstvo. Nastopilo je kljub prepovedi starta, ki ga je izrekla SLAZ, dovolj tekačev, pa tudi organizacija prireditve je bila brezhibna, tako da ni bilo kljub na novo trasiranim progam slišati nobene pritožbe.

V zvezi s to prireditvijo moramo omeniti čudno zadržanje SLAZ, ki je prepovedala nastop atletom osmih klubov, ne glede na to, da je šlo pri tem športnem nastopu za proslavo največjega državnega praznika. Pri tem je zanimivo, da je prav zaradi tega pristal na izjemo celo »Hrvatski atletski savez«, ki je svojim atletom glede na pomen prireditve dal na prosto, da nastopijo ali ne. Prireditelji želijo poudariti tudi to, da so SLAZ ponudili pred to prireditvijo spravo, če dovoli za to izredno priložnost svojim atletom startati, kar pa je odklonila. Ta zadnji nastop atletov je še enkrat v čisti luči pokazal, kako neurejene so razmere v naši atletiki in koliko gre nekaterim za to, da se ne uveljavljajo predvsem tekrat, kadar treba propagirati sport na terenu.

KAKO JE NASTALA BLASNIKOVA FAKSIMILIRANA IZDAJA PREŠERNOVEGA CENZURNEGA ROKOPISA

V ponedeljkovem »Jutru« sem v svojem zadnjem članku pripomnil, da bom izčrpno opisal svoje izsledke, kako je nastala Blasnikova faksimilirana izdaja cenzurnega izvirnika Prešernove roke. Iskanje za viri me je precej zamudilo, zato sem svojo napoved časovno nekoliko prekoračil. Izsledki se naslanjajo na strokovne izjave še živečih oseb, ki sem jih dosegel v tem času. Svoje poročilo bom skušal podati v poljudno strokovnem pripovedovanju tako, da bo utegnilo zanimati vsakogar, ki mu je pri srcu lepa slovenska knjiga.

I.

Prav zanimivo je, da se je mnogokrat govorilo o nekih ploščah za faksimilirane strani Prešernovega cenzurnega izvirnika, da pa kljub vsem govoricam in domnevam še nihče do danes ni dal izjave, da je te plošče videl na lastne oči. In kadar je nanesla govorica o grafičnem nastanku faksimiliranega natiska, je bila ravno temeljna točka vedno zavita v neko nejasnost.

Na mene samega, ne samo kot ljubitelja lepe knjige, ampak tudi kot grafika je to lepo faksimilirano in grafično tako okusno izdelano delo ostavljalo vedno nekak poseben čar. Prav zato sem se večkrat porazgovarjal o tej izdaji z našim znanim bibliofilom dr. Šlebingerjem. Ravno na podlagi svojega zadnjega članka »Kaj je z »novo odkrito« Prešernovo listino v Ameriki?« (ponedeljkovo »Jutro«, 28. oktobra 1940) sem se še nedavno pogovarjal z njim o Faksimilu, ki je dal povoda že za toliko napisanih osebnih ugibanj, kako je delo nastalo in kakšen je bil potek in zaključek njegovega tiska. Ob pomenku dr. Šlebinger naenkrat izlušči domnevo, da je še v letih vojne, kolikor se spominja, videl te kamnene plošče — precej veliko skladovnico — v neki temni sobi Blasnikove tiskarne. Te plošče so bili litografski kamni, obrnjeni tako, da je videl le njih zadnjo, grobo stran. Tu in tam pa je tudi opazil gladko rumenkasto površino z nekimi črtami. Po velikosti da so mu ti kamni segali nekako do kolena. Kljub izjavi tiskarniškega delavca, ki se je takrat nahajal v tamkajšnjem prostoru, »da so ti kamni še od Prešernovih časov« — mislil je na faksimilirano izdajo, — si ni natančno ogledal lica oziroma pisanega besedila teh litografskih plošč. Ko sem ga pa vprašal o podrobnostih faksimilnega dela, mi je imenoval ime gospoda Valaška, ki da je bil v letih, ko se je izvrševal tisk Faksimila, vodja litografije pri Blasniku. Povprašal sem še dr. Žigona na podlagi njegovega izčrpnega »Kronološkega pregleda o Prešernovem delu«, kjer omenja na str. 67. ta Faksimile, ali je on pri Blasniku videl kake plošče zanj, kar mi je pa zanikal. Zato me je posebno razveselilo, ko

Zdenko Volašek, faktor litografije in pretiska v Blasnikovi tiskarni (1909—1922)

sem dobil kmalu nato naslov gospoda Válaška, nakar sem v Žigonovi družbi potrkal na vrata njegovega domka.

*

Gospod Válašek živi danes v pokoju. Po kratkem formalnem uvodu sva z dr. Žigonom v okolju njegove slovanske domačnosti bila popolnoma sproščena in na vsa podrobna vprašanja je g. Válašek odgovarjal hitro in jasno. Najin poset je bil kratek, stvaren. Dr. Žigon je kar položil izvod Blasnikovega faksimiliranega Prešerna v mapi odprt na mizo:

»Ali se spominjate kaj tega tiska, gospod Válašek?«

In g. Válašek se je takoj ob prvem pogledu v mapo rahlo nasmehnil: »A, Faksimile! Fotolito.«

Dr. Žigon: »S tem delom ste imeli še tudi Vi opravka?«

G. Válašek odrezano: »Ne! Jaz sem prišel v Blasnikovo tiskarno 1. januarja 1909.« Jaz: »In takrat je bilo že vse natiskano?«

G. Válašek je naglo potrdil: »Takrat je bilo že vse natiskano«.

Pogovor je bil s tem pri stvari, in g. Válašek je izpovedal, da ve prav dobro, kako je bil Prešernov cenzurni rokopis — izvirnik Poezij iz leta 1846 — poslan na Dunaj tvrdki Angerer & Göschl. Tam da so bili napravljeni fototehničnim potom v isti velikosti kot izvirnik natančni posnetki posameznih strani rokopisa na prenosni papir (Umdruckpapier). Vsak teh prenosnih papirjev je imel posnetek samo ene strani rokopisa. (Osebno naj k temu v pojasnilo pripomnim: Teh prenosnih papircev je torej bilo toliko, kolikor ima pač rokopis popisanih strani. Strani, ki nosijo kako značko z rdečim barvilom ali ki so zaznamovane s svinčnikovo sivino, so bile posnete še ponovno v istem merilu za vsako barvo posebej. To se pravi: če je imel izvirnik poleg besedila v črnilu še kako rdečo ali sivo značko, so napravili dva prenosna papirca, enega za črnilni, drugega za rdeči ali pa sivi barvni tisk.)

Tiskarna je prejela te posnetke in pričela s prenosom na litografske kamne. Površina ene kamnene plošče je bila 120×90 cm in je bilo prenesenih po osem posnetkov rokopisnih strani na en kamen. Čeprav je bilo podjetje staro, da je kljub temu imelo takrat vsega skupaj le tri tako velike litografske kamne. (Tu moram pojasniti, da so vsi trije kamni služili po grafičnem zakonu le enemu natisku naklade teh osem strani. In sicer se je na prvem kamnu tiskalo besedilo v barvi

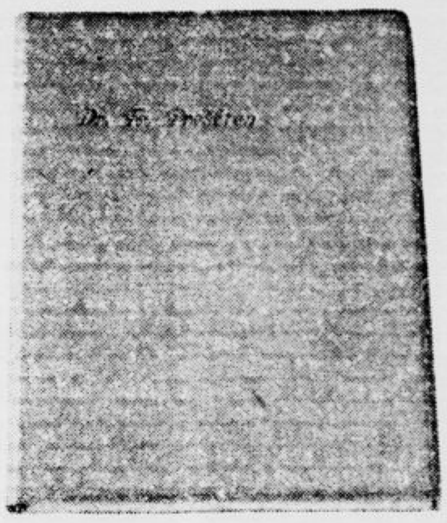

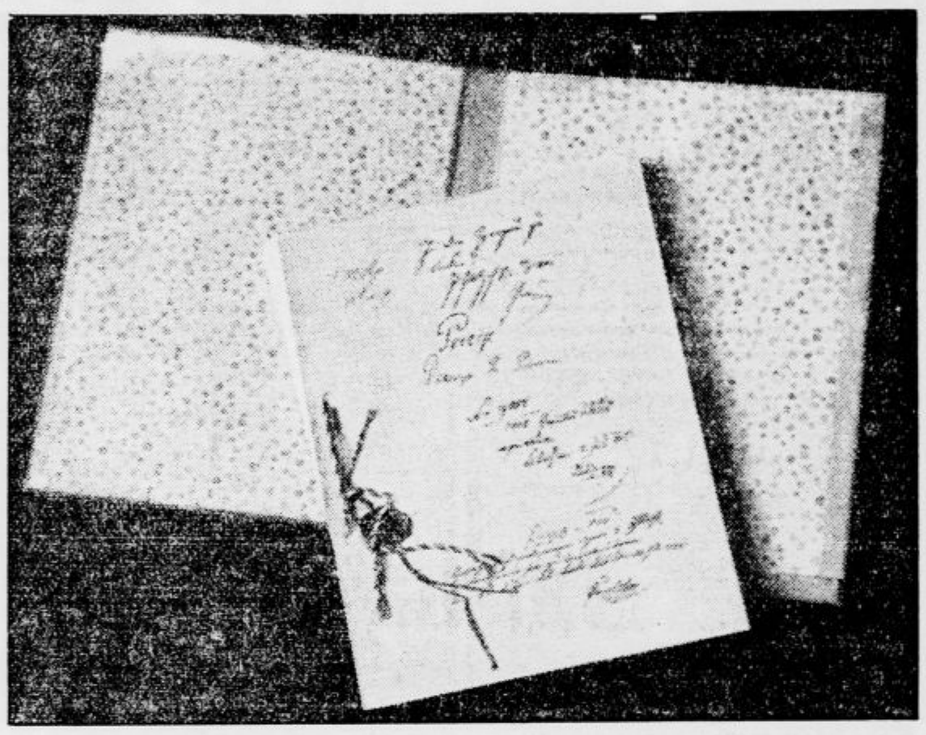

Faksimile z izvirno mapo, redek primerek prvih 80 izvodov

izvirnika, to je: le črnilne nianse Prešernovega rokopisa. Drugi kamen je služil za tisk le onih strani, ki imajo v izvirniku barvne odtenke rdečila, tretji kamen pa je bil pripravljen za tisk svinčnikove sivine.)

Ko je bila pola (z osem stranmi) dotiskana v vseh treh barvah, da so takoj nato te kamnene plošče zbrusili in jih pripravili za prenos nadaljnjih osem posnetkov (strani) iz rokopisa. — Tako nama g. Válašek.

Po teh podatkih bo zdaj vsakomur popolnoma razumljivo, zakaj se ni ohranila nobena popisana površina kamnenih plošč. Naklada te izdaje se je sukala, kolikor se g. Válašek spominja, okoli 600. Pripomnil pa je dekliško ime takratne knjigovodkinje, češ da bi ona gotovo vedela povedati o tej nakladi še natančnejše število (Tu pripomnim osebno: število naklade 600 se mi zdi po mojih dosedanjih izsledkih malce previsoko, in upam, da ugotovim v najkrajšem času natančno naklado natiska Faksimila.) Ko je bil Faksimile dotiskan, da je opravil knjigovez svoje delo za ono malo naročnikov, ki so se bili subskribirali — vsa ostala naklada, ki je je bilo precej (tu je g. Válašek pokazal z roko velik kup) da je ostala v polah in da je ležala še dolgo potem v shrambi.

Tu bi lahko imel kdo svoj pomislek: če je bil Faksimile 1. januarja 1909 že dotiskan, kako to, da je prišel v javnost šele za Veliko noč aprila 1909? To se mi zdi povsem razumljivo. Sodim, da je tiskarnar Poklukar, ki je osebno pripovedoval dr. Žigonu, koliko vneme in ljubezni je imel do tega tiska, pač iskal za Faksimile tudi lepo in dostojno zunanjost. In da je dal tej opremi še nacionalni poudarek, se ni zadovoljil s kakim šablonskim ovojnim papirjem, ampak je dal najbrže nalašč zato napraviti ono značilno risbo lipove vejice v modro-zlatem tisku. Ta ovojni papir je bil izdelan najbrže na Dunaju in po sedanjih opazovanjih le v omejeni nakladi za onih najprvo subskribiranih 80 naročnikov. Sklepam nadalje pač lahko tudi še: ko so nenaročniki videli to lepo delo, si ga je marsikdo zaželel in tudi naročil; zato je potem Poklukar izbiral iz preostale naklade kar najbolje odtisnjene pole — ampak ovojnega papirja z lipovo vejico in brezhibnega usnja ni od določenega števila imel več na razpolago. Ljubljanski knjigovez pa je uporabil ostanke usnja z malimi napakami in ovojni papir s secesijskimi ornamenti, ki je bil takrat pri nas še v modi in ga je zato imel najbrže sam že pri rokah. — Prenosne papirce, ki so bili v ta namen izdelani na Dunaju, je pa g. Válašek kot tedanji vodja litografskega oddelka Blasnikove tiskarne hranil še nekaj let, dokler niso od starosti prepereli.

Ko je g. Válašek zaključil svoje strokovno opisovanje faksimilnega dela, sem mu pripomnil, da litografija prenese vendar veliko naklado čistega in jasnega tiska, in da mi je nerazumljivo, kako da je pri tej za litografijo vendar majhni nakladi dovršeno in brezhibno tiskanih izvodov le tako majceno število kot je 80. Da pa je bilo moje vprašanje podprto še z dokazom, je dr. Žigon pokazal g. Válašku precej dober primerek Faksimila iz presežka naklade od števila 120 naprej. — G. Válašek se je naglo sklonil in z očmi pozorno sledil potezam mojega mezinca, ki sem ž njim označeval v polkrogih nejasna in motno tiskana mesta. Iz polpriprtih trepalnic je živahno pogledoval z lista name in nazaj, nato kratko označil te izdelke za površno delo takratnega tiskarja in pri tem z nekim poudarkom rahlo izustil pripombo: da je Poklukarja »učiteljstvo zapustilo«. Torej je imelo to delo tudi svojo politično stran?

Ta pripomba g. Válaška mi da misliti marsikaj.

Josip Poklukar, ki je z vsem svojim srcem bil osebno navezan na to edinstveno delo, je bil pač pri pičlem številu naročil zagrenjen. Vedel je sicer že naprej, da bo to njegovo delo, ki je vzklilo iz njegovega idealizma, v materialnem oziru pasivno, a da bo pa tako malo odziva na njegova vabila, kakor ga je pokazala subskripcija, tega pa ni pričakoval — kar se da soditi že po kratkem roku 20 dni, ki ga je bil razpisal v razposlanih vabilih. Po vsem tem torej sodim, da je res tisti činitelj, ki ga je g. Válašek mimogrede omenil v svoji kratki opazki (»ker ga je učiteljstvo zapustilo«), povzročil ono čudno vrzel med mejo 80 dobrih in pa ostalih nadaljnjih manjvrednih tiskov: založnik Poklukar je bil zagrenjen in razočaran prepustil delo kar enemu svojih nastavljencev!

Kljub vsemu temu, kar sem tu navedel, pa mi kot grafiku še vedno ni povsem jasno in si ne najdem razlage, kako je to mogoče, da je res prvovrstno tiskanih primerkov pri tej — za to grafično panogo — majhni nakladi Faksimila samo 80.

Zato moram odkrito priznati, da sem bil še do nedavna uverjen, da je bil grafični postopek tega natiska Faksimila drugačen in ne fotolito. Tu me je stalno zapeljevalo ravno vprašanje tega malega števila dobro tiskanih primerkov Faksimila na neko stransko pot. In na tej stranski poti se me je rahlo, zato pa vedno pogosteje oklepala misel, da je to grafično dete rojeno iz enega najžlahtnejših grafičnih postopkov — iz svetlotiska (Lichtdruck). Svetlotisk prenese razmeroma majhno naklado, zato pa spadajo listi iz te tehnike pod žlahtne tiske in imajo na bibliofilskem trgu zelo visoko ceno. Navedem tu samo primer, da velja danes list prvovrstnega faksimilnega posnetka po izvirniku Fragonardove risbe (Albertinadruck) znane dunajske umetnostne založbe »Schroll« že lepo vsoto denarja.

In še neka misel — in spomin — sta me stalno zavajala ob vsakokratnem pogledu faksimiliranih potez Prešernove roke. Ampak tu moram poseči daleč nazaj k svoji življenjski epizodi iz preteklih dni. Takrat je bilo, kar bom tu opisoval, zame dogodek, ki ga ne pozabim nikdar, a tudi odgovora na svoje vprašujoče oči še nisem našel in čutim, da ga ne bom, kljub skrbnemu iskanju za to dragocenostjo, ki jo imam zdaj tu — prav tu v mislih.

Resnično, zgodba je zanimiva in zasluži posebno poglavje záse.

E. JUSTIN,
slikar-grafik.

JOSIP POKLUKAR
* 13. SEPTEMBRA 1876 — † 19. MAJA 1915

Izdajatelj Faksimila Prešernovih Poezij

Jutri 3. decembra poteče 140 let, kar se je rodil največji slovenski pesnik dr. France Prešeren

Anton Šemrl:

Od Aye Sofiye do Velikega bazar'a

Še preden je prvi spev mujezina oznanil čas molitve, sva s tovarišem že hitela po širokih ulicah Pere, čez Galatski most, ki spaja preko Zlatega roga moderni del mesta s prastarim orientalskim Istanbulom, v katerem so pač največje zanimivosti, prestolnice bivših sultanov in mogočnih bizantinskih carjev. Most je dolg 450 m in leži na nekakšnih železnih ladjah, ob katerih so pritrjeni veliki pomoli; na eni strani za ladje, ki plovejo v notrajnost zaliva proti Eyubu, a na drugi strani za ladje, ki vzdržujejo promet preko Bospora v Üsküdar in še dalje proti Prinčevskim otokom. Pod mostom na pomolih so lesene prodajalnice s sadjem, cigaretami, časopisi; tu so tudi blagajne za vojne listke, čakalnice, informacijske pisarne in menjalnice.

Nisva se dolgo mudila z opazovanjem, hitela sva dalje, tja proti vrhu, kjer so se v prvih sončnih žarkih zlato blesteli sloki minareti in ogromna kupola Aye Sofiye. Še malo, skozi visoka vrata obzidja, ki obkrožuje serailski park, mimo prekrasnega Ahmedovega vodnjaka in obstala sva pred mogočno stavbo Aye Sofiye. Kako majhna sva se čutila ob pogledu na ta prekrasni kolos! S strani jo obdajajo štirje visoki minareti, počivajočo v nemem veličastju na kvadratnem podstavku. Ogromna, pozlačena kupola na štirih oporah je 32 m široka in se vzpenja blizu 70 m visoko. Okoli nje pa se tišči še 8 manjših kupol. Seveda ne manika vrhu glavne kupole blestečega polumeseca, odkar je leta 1453 po zavzetju Carigrada padla Turkom v roke in postala muslimanska molilnica. Nemo in spoštljivo sva jo zrla in premišljevala njeno burno preteklost.

Že za cesarja Konstantina je stala na tem mestu cerkvica Svete Modrosti. Poznejše so jo večkrat popravili in dozidavali, dokler ni izbruhnila vstaja Nika, katero je vojskovodja Belizar zadušil z ognjem in mečem. Pol Bizanca je takrat pogorelo in na desettisoče ljudi bilo pomorjenih, a nad pepelom pogorišča je dal cesar Justinijan zgraditi leta 537. veličastno stavbo Sv. Modrosti, katero še danes občuduje ves svet.

Stopila sva skozi visoka vrata, ki že sama dokazujejo veliko umetnost nekdanjih bizantinskih arhitektov. Presenetilo me je razbijanje in praskanje na vseh straneh — vsa cerkev je bila ena sama delavnica. Na visokih odrih in lestvah so stali mojstri in odkrivali znamenite freske in mozaike. Ko je cerkev postala turška mošeja, so vse stene rumeno-zelenkasto prebarvali, okrasili z raznimi arabeskami in deloma zagrnili z rdečimi zastori, a zdaj, ko so jo pred kratkim spremenili v antični muzej, odstranjujejo z vso previdnostjo belež in drugo barvo s sten. Nekdaj so stale visoko gori pod svodom ogromne zelene deske, na katerih so se blestele sure, izpisane iz korana, zdaj pa stoje pozabljene v kotu, kajti hiša ni več muslimanska molilnica. Izpod marljivih rok delavcev so se porajali prekrasni mozaiki kerubov in svetnikov. Mnogi so zlati, a drugi imajo vdelane še raznobarvne kamenčke. Izredna je dovršenost teh mozaikov in fresk, zares, to je brezdvomno višek bizantinske umetnosti. Izpod obokov vise ogromni lestenci, ki se svetlikajo v prekrasnih mavričnih barvah, obsejani od snopov sončne luči, padajoče skozi visoka okna kupole. Sprehajala sva se po velikih prostorih, vedno nove in krasnejše slike so vstajale pred najinimi začudenimi pogledi. Tam, kjer je stal nekdaj glavni oltar, ves okrašen z biseri in dragimi kamni, je zdaj vklesana v steno duplina Mihrab, ki kaže vernikom smer proti Meki, kar pomeni za muslimane najsvetejši prostor mošeje. Res, da je bila nekdaj Aya Sofiya še mnogo lepša, ko se je vsa bleščala v zlatu in srebru, da je cesar Justinijan ob pogledu nanjo vzkliknil: »Salomon, jaz sem te prekosil!« vendar je še vedno ostala, kar je bila, največje delo bizantinske stavbene umetnosti. Z globokim vtisom v duši sva jo zapuščala, da si ogledava še stari Eski Serail, sultanov dvor. Ogromno bogastvo je nakopičeno v tem dvorcu. Meči, posuti z diamanti in biseri, prekrasne turške obleke, vezene z zlatom, turbani raznih sultanov, vsi obšiti z velikimi dragocenimi dragulji, izredno dragocena darila raznih evropskih vladarjev.

V drugi dvorani so prekrasno vezene perzijske preproge, japonske vaze, a povsod se blestijo biseri, smaragdi, diamanti in drugo drago kamenje. V haremu, prostoru sultanovih žena, se vsa slika ponavlja; sámo bogastvo in dragocenosti. Ko sva prispela iz dvorca, se nama je vse zdelo, ko da sva v sanjah blodila po pravljičnem gradu. Ogledala sva si še antični muzej. Najzanimivejše so pač velike kamenite rakve, okrašene z umetniško izklesanimi reliefi. Najlepši je Aleksandrov sarkofag, na katerega so Turki lahko brezdvomno ponosni. Po kotih stoje kipi grških in rimskih bogov; zelo zanimiv je tudi oddelek trojanskih izkopanin. Iz muzeja se napotiva proti veličastni džamiji sultana Ahmeda s 6 minareti; imenujejo jo tudi Modra mošeja. Očarala naju je njena notranjščina. Bleščeče arabeske krasijo sinje modre stene, a ogromne kupole podpirajo stebri, popisani z izreki iz korana. Sigurno je Ahmedova mošeja najlepša stavba te vrste poleg znamenite džamije Kaabe v Meki. Tik pred Ahmedovo džamijo se razprostira izredno obsežen trg Atmejdan, ki je bil za časa bizantinskega cesarstva hipodrom, v katerem so prirejali cirkuške igre. Sezidan je bil slično kakor slavni circus maximus v Rimu in je imel prostora za blizu 100.000 gledalcev. Še sedaj stoje sredi trga trije mogočni spomeniki, ki so nekdaj krasili areno hipodroma. Ogledava si prvega: obelisk Teodozija Velikega. Ta cesar ga je dal pripeljati iz Egipta, kjer je nekoč krasil tempelj v Heliopolisu. Zgrajen je iz sivordečega granita in je visok 30 metrov. Hieroglifi, s katerimi je porisan, razkrivajo, da ga je leta 1600 pr. Kr. dal postaviti faraon Tutmes II. Drugi spomenik je 6 metrov visoka Bronasta kača ali steber zlatega trinožnika, ki so ga nekoč postavili Grki v Delfih v spomin na slavno zmago pri Platejah. Predstavlja tri brezglave kače, zvite druga okoli druge. Tretji spomenik je obelisk Konstantina Porfirogeneta in je visok 25 metrov. Sestavljen je iz več oglatih kamnov, vendar pa je brez slavne zgodovinske preteklosti. Omembe vreden je vodnjak cesarja Wilhelma II., ki ga je podaril leta 1898. sultanu Abdulu Hamidu II. Vodnjak krase turški in nemški napisi s sultanovim grbom in zlatimi začetnicami nemškega cesarja. Dokaj veliko kupolo, znotraj pokrito z zlatimi mozaiki, podpira osem marmornatih stebrov. Vodnjak je ena najlepših zanimivosti Istanbula in dela čast svojemu graditelju. Nedaleč od tod se vzpenja preko griča najdaljša carigrajska ulica Divan joli. Tod je nekdaj vodila staroslavna bizantinska Cesta zmage vračajoče se zmagovalce, kjer so jim prirejali navdušene ovacije.

Nisva hodila še pol ure, ko ugledava ob cesti preko 40 metrov visoki zgodovinski Ožgani steber, ki ga je odnesel iz Rima cesar Konstantin in ga postavil v novo ustanovljenem Bizancu, na glavnem trgu Forum Constantini. Steber je izdelan iz porfirja, vrh katerega je stala nekoč soha ustanovitelja Carigrada. Povezan je z železnimi obroči, da se tako zavaruje pred uničujočim razjedanjem zoba časa. Pustila sva to žalostno sliko propadle bizantinske slave in se napotila dalje proti Büjük čaršiji (Veliki trg). Veliki bazar se lahko imenuje okraj zase in leži vrh griča med Zlatim rogom in Marmarskim morjem in tvori velikansko obzidano, vsekozi pokrito tržišče. Ulice se vijejo kakor v labirintu in le velika okna dajejo nekoliko svetlobe v poltemo. Pomešala sva se v živahno vrvenje pestre množice. Tu se prodaja vse, kar se izvaža iz Orienta na zapad. Evropa, Azija in Afrika tekmujejo med seboj. Rokodelci opravljajo svoj posel kar na ulicah. Prodajalci kričé ponujajo svojo robo, hvalijo svojo in grajajo robo drugega. Okoli kupca se v trenutku strne obroč. Se-

Ni kar tako hoja v gorah

Tudi zdravemu človeku lahko postanejo spremembe, ki so zvezane z gorsko turo, neprijetne, če se ni nanje pripravil

V vsakem našem udejstvovanju — če naj bo uspešno — morajo biti ustvarjeni najprej pogoji in to velja prav posebno tudi v alpinistiki. Vsaka visokogorska tura zahteva od nas polno mero vztrajnosti in odpornosti in samo ob sebi umevno je, da more biti tem zahtevam kos le popolnoma zdrav človek. Vendar postanejo tudi zdravemu človeku spremembe običajnega načina življenja, ki so nujno zvezane z vsako gorsko turo, kaj neprijetne, če se nanje ni zadostno pripravil.

Sonce in zrak v gorah

Znano je, da povzroča že samo bivanje v gorah mnogotere spremembe v našem organizmu in to tem večje, čim više se povzpnemo. Vplivi visokogorskega podnebja, se — kolikor so nam do danes znani — odražajo na najrazličnejših organih našega telesa in prav tako na številnih življenjskih procesih, ki se vršijo v njem. Predvsem nam visokogorsko podnebje pospešuje tvorbo krvi, poveča število rdečih krvnih telesc in koncentracijo rdečega krvnega barvila (hemoglobina) v njih ter nam tudi v celoti poviša količino krvi. Krvni pritisk se nam v višinah lahno dvigne in nam pri sestopu v nižino spet pade na normalo, ne da bi pri tem občutili kake neprijetnosti. Že v srednjih legah opažamo izrazito pospešene dihanje zaradi pomanjkanja kisika v redkejšem zraku. Pa tudi naše srce ne ostane popolnoma neprizadeto. V miru sicer ne opažamo tudi v višjih legah posebnih sprememb njegovega delovanja, nasprotno pa je pri hoji navkreber delo našega srca nesorazmerno večje kakor pa pri obvladovanju enakega napora v nižini. Že vdihavanje razredčenega zraka, to je takega, kateremu primanjkuje kisika, privede lahko do akutnega razširjenja srca, česar ne opazujemo le pri turistih, marveč tudi pri letalcih. Zanimivo je dejstvo, da so pri vseh udeležencih odprave na Mount Everest v letu 1924. ugotovili tako razširjenje srca, ki pa se je po nekaj tednih bivanja v nižini popolnoma popravilo. — Pospešen in včasih neenakomeren je tudi naš žilni utrip v gorah, a vendar le toliko časa, dokler se nismo prilagodili višini. — Dalekosežen, čeprav še malo poznan, je vpliv visokogorskega podnebja na naše živčevje, na centralno, na vegetativno ter na naša čutila. Ugotovljeno je, da nas sredogorsko podnebje poživlja, medtem ko nam nasprotno velike višine hromijo živčevje in čutila. Večja ali manjša občutljivost našega živčevja za višinske spremembe se odraža tudi v nespečnosti, katero često opažamo v gorah, posebno prve dva dni bivanja v višini. O vplivih sončnih žarkov na naše telo, ki so v gorah vse neposrednejši in zato tem učinkovitejši, vemo, da je njih fiziološko dejstvo odvisno od njihove valovne dolžine. Ultravioličaste žarke absorbira koža in reagira nanje s tvorbo pigmenta. Z aktiviranjem vitamina D v našem telesu pa ultravijoličasti žarki povečujejo preosnovo kalcija in na ta način posredno vplivajo na tvorbo kosti. Tudi ultrardeče žarke absorbira po večini koža, njihov učinek je toplota, ki pa ne seže preko podkožja. Svetli žarki sončnega spektra pa prodrejo v globino našega telesa, proizvajajo tam toploto in vplivajo verjetno neposredno tudi na regeneracijo celic samih.

Prilagoditev na visokogorsko podnebje je velik napor

Iz navedenega vidimo, da že prilagoditev na visokogorsko podnebje kot tako pomeni za naš organizem napor, ki ga pri presoji svojih lastnih moči posebno začetnik ne sme omalovaževati. Temu se pridružijo že omenjene spremembe običajnega načina življenja posebno glede spanja in hrane, dalje nepredvideni dogodki, kakor nenadni vremenski preobrati, nesreče itd., ter končno hudi napori, ki daleč presegajo one, katere smo vajeni prenašati v dnevnem življenju? Kdor hoče biti vsemu temu kos, mora biti ne samo popolnoma zdrav, marveč tudi odločen, pričeti prav od kraja vztrajno in smotrno uriti svoje telo, da bo z lahkoto premagoval težave na poti do cilja, ki si ga je sam postavil, in da mu bo poleg tega še vedno preostajalo sil za morebitne nepredvidene pripetljaje. — Pripomniti je treba, da se moramo na pričetku vsake sezone, zimske in letne, vsi znova smatrati za začetnike, ne morebiti toliko po izkušnjah, kakor po svoji telesni nepripravljenosti, in da je popolnoma pogrešeno naziranje, češ, od poletja sem ali celo od lanske zime mi je preostalo še toliko odvišnih sil, da bodo zadoščale tudi za letošnjo. Daleko precenjujoč svoje lastne moči, taki navadno na prvi težji turi obnemorejo, če pa že dosežejo svoj cilj, je bil premagan napor zanje nesorazmerno velik in zdravju škodljiv!

Kakšna naj bo torej priprava planinca za gorske ture in kako naj preceni svoje moči, ali bodo zadoščale za nameravani vzpon. Najidealnejši trening je pač hoja navkreber v prosti prirodi, pri čemer polagoma stopnjujemo strmino ali pa na enaki strmini pričnemo z nošnjo najprej lažjih, potem pa vedno težjih bremen. Vendar je le malokaterim dana prilika za tak trening, večina je navezana na poklicno življenje in primanjkuje jim predvsem prostega časa. Vendar se tudi tem nudi prilika, da se temeljito pripravijo za gorske ture in sicer s sistematično in smotrno dnevno gimnastiko. Važne so predvsem vaje udov in trupa ter vaje v ravnotežju. Izvajati jih moramo čim bolj reflektorično in pri tem čim bolj ekonomično izrabljati svoje sile. Uvideli bomo kmalu, da bomo že po nekaj tednih za isto vajo uporabili polovico manj truda ko v začetku, kajti poskusi so pokazali, da uporablja začetnik za isti gib vse razpoložljivo mišečje z maksimalno izrabo energije, katerega opravi vajeni le z nekaj mišičnimi skupinami ter minimalno potrošnjo svojih sil.

Nekaj praktičnih nasvetov

Znameniti alpinist Prusig nam je v svoji knjigi »Gimnastika za planince« podal sistem vaj, katere s pridom lahko uporablja navaden planinec, plezalec in zimski alpinist. Izmed športov, ki naj jih goji planinec, je najpriporočljivejši tek in to ne morda hitri tek na kratke proge, marve počasen vztrajnostni tek, ki nam v izredni meri krepi dihala in srce, zraven pa ekonomično uravnovesi potrošnjo naših sil. Za zimskega alpinista najprikladnejša vaja je sekanje drv, kar najbolj nalikuje na uporabo cepina v ledu in snegu. Turnemu smučarju priporočamo vaje s počepi in istočasnim dviganjem 2—5 kg težkih ročk Kdor prične z 20 počepi dnevno ter jih polagoma stopnjuje do nekaj stotin, ta ne bo več nepripravljen prišel v gore. Kdor pa hoče že doma točno preceniti svojo zmogljivost, naj vsaj 4 krat na dan premeri pot iz kleti v IV. nadstropje, naj bo natovorjen z nahrbtnikom kakih 15 kg ter naj prestopa počasi 2—3 stopnice naenkrat in pri tem globoko diha — nakar si je lahko v svesti, da se je na svoji nameravani turi v zasneženi strmini pomaknil za dobrih 200 m naprej. Na splošno smemo reči, da uspeh naše priprave ne zavisi toliko od tega ali onega sistema ki se ga pač držimo, marveč je bistvo vsega v rednem, pa naj si bo le nekaj minut trajajočem, vsakodnevnem treningu ki edini more našo telesno pripravljenost obdržati na zadovoljivi višini. Priznan sportni zdravnik trdi, da je bil naš trening uspešen le tedaj, če smo pri njem izgubili vsak 5% na telesni teži, kar gre na rovaš odvišne maščevine, če se je obseg naših prsi vsaj za 5 cm povečal od obsega trebuha, če nam je krvni pritisk padel za 10 in se končno naš žilni utrip zmanjšuje za 10 udarcev. Samo ob sebi umevno je, da se bomo med treningom kar najbolj zdržali alkohola, nikotina in kofeina, dnevno pa pridali dobro uro spanja in to pred polnočjo. Tako pripravljenim nam tudi naporen vzpon ne bo postal muka, marveč prijetna potrošnja v našem organizmu nakopičenih sil.

Kakšna bodi hoja v gorah?

Kakšna naj bo torej naša hoja v gorah? Edino pravilen odgovor na to je: enakomerna in počasna. Enakomerna z ozirom na korak, ki naj bo po ravnem daljši, v strmino krajši, enakomerna pa tudi z ozirom na presledke, t. j. odpočitke. V lastno presojo, ali pravilno hodimo ali ne, nam je naše dihanje. Dokler lahko dihamo z zaprtimi ustmi, vemo, da je tempo, ki smo ga ubrali, pravilen in se tega držimo do kraja. Počasna naj bo hoja predvsem zaradi tega, da prehitro ne iztrošimo svojih — sil, marveč si jih prihranimo za končni vzpon. Za sredogorje velja pravilo: dolga doja — dolg odpočitek; čim više se povzpenjamo, tem pogostejši morajo biti odmori. Hoja pa mora biti posebno v strmini tudi tehnično pravilna. Načelo je, da stopamo vselej na ves podplat, nikdar po prstih. Ne glede na to, da nam hoja po prstih zmanjša za 2/3 podporno ploskev in s tem napravlja našo stopinjo nesigurno, je poleg tega silno utrudljivo, ker drži celotno mišičje krače stalno skrčeno, kar privede do prehitrega utrujenja. Vsaki delovni fazi, t. j. skrčenju mišičja, mora namreč nujno slediti ohlapljenje, to je faza oddiha kar pa hoja po prstih popolnoma onemogoča. Predvsem prizadet je v tem naš ženski svet. Spričo moderne obutve tem je prišla hoja po prstih že tako v meso in kri, ko da bi bile pozabile, da je peta tudi še del stopala, po katerem naj stopamo. Taki hoji sledi, kakor rečeno, prerano utrujenje, neredko pa tudi krč v napeti mišici, ki utegne postati v kočljivih situacijah kaj neprijetna zadeva.

Od gorskih vodnikov se planinec lahko mnogo nauči

Tudi med počitkom moramo paziti na to, da je naše mišičje izven vsake funkcije ter popolnoma ohlapno, da je prostor, kjer sedimo, udoben in da so stopala podprta. Dihanje naj bo med hojo enakomerno in globoko, pri čemer je treba predvsem paziti na dolg in izdaten izdih. Težak nahrbtnik nam često utesnjuje prsni koš in preprečuje globoko dihanje. Treba ga je od časa do časa odložiti ter pljuča dobro preventilirati. Priporočamo pa vsakomur da opazuje način hoje pri gorskih vodnikih oziroma izkušenih planincih, in spoznal bo, da se more od njih veliko naučiti.

— dr. —

Kupon za brezplačno „Minuto pomenka“ štev. 61

Javna tribuna

Operacija, stenice in smrt

Nedograjeni paviljon kirurškega oddelka

Prijatelj z dežele mi je sporočil, da se je morala njegova ženka zaradi nevarne operacije zateči v kraj, kjer se take reči delajo. Prosil me je, naj jo obiščem in mu poročam, kako je operacijo prestala. No, in šel sem v bolnišnico, na kirurgični oddelek, v veliko dvorano v prvem nadstropju, kjer sem jo našel v dolgi vrsti bolnic. Trudne oči so me z veseljem pozdravile in objele tri rdeče nageljčke, s katerimi sem jo hotel malo razveseliti. Težko mi je povedala, da je bilo zelo hudo, da pa bolečine, ki jih je prestala, niso nič v primeri s tem, kar mora prestajati v dvorani, kjer je toliko in težkih bolnic in pa neljubih gostov — stenic. Začudil sem se, da je to v bolnišnici sploh mogoče, pa me je podkrepila z dokazom.

»Glej, na onile postelji je snoči ležala bolnica, danes je odšla.. Pred dobro uro so usmiljenke položile na tla pod postelj rjuho, odnesle žimnice in začele iztepati mrežo. V kratkem je bila rjuha vsa rdeča strašnega mrčesa. Zdaj bo postelja dobila novega gosta. Tri noči že ne spim zaradi teh nadležnih živalc, vso me oblezejo. Kaj bom storila, ko bom šla iz bolnišnice, se sprašujem, da ne bi prinesla domov te nadloge, še danes ne vem. Moja soseda je dobila uši, strašno, ti rečem. Pa se sprašujem, kako je mogoče, da je za druge, dosti manj potrebne stvari vedno denar, za bolnišnico ga pa ni.«

Pogled mi je šel od postelje do postelje in čudna slika se mi je kazala. Posteljno perilo do rjavega zaprano ali pa morda umazano. Odeje z napisom »Oblastni odbor« razcefrane in preluknjane, kakor da so že sto let v rabi. Pred posteljami nasmeteno, da je veselje. Res je bila ura obiskov in res je bilo v dvorani vse polno obiskovalcev, toda včasih je kazala bolnišnica lice največje čistoče, danes pa se človek z gnusom odmakne dotiku raznih predmetov.

Drugi dan sem spet skočil k bolnici, da jo povprašam po zdravju. Pogledam razpredelnico vročine in se naravnost ustrašim: rdeča črta se je dvignila strmo čez 39. Kaj je?

»Ni bolezen kriva, da mi je stopila vročina«, mi je hitela zatrjevati.

Pokazala je na prazno posteljo poleg sebe. Prejšnji dan je tam ležala drobna ženica, rumena ko vosek, spala je brez prestanka že tretji dan. Danes pa je tri ure umirala in to sredi velike dvorane, kjer je bilo več ko trideset bolnic zaradi tega do skrajnosti razburjenih. V bolnišnici danes ni posebnega prostora, kamor bi prenesli umirajoče, da ne bi bili na očeh bolnikov. Saj je razumljivo, da se vsakdo ob umiranju sočloveka razburja, jasno pa je tudi, da to ne more vplivati na ugoden potek zdravja.

Pred leti je bila storjena obsežna akcija pod naslovom »Vsi v boj za novo bolnišnico!« Danes je, kakor reč izgleda, ostalo od te akcije le to, da ima neka trgovina s čevlji tam pri Čevljarskem mostu še tisti znameniti oklic v svoji — izložbi. To je menda tudi vse. Jesenice zidajo novo bolnišnico, Trbovlje so jo postavile, prestolnica bela Ljubljana pa čaka na čudež od — zgoraj.

—ov—

Železniška zveza Ljubljana-Beograd

Ako vzameš v roko vozni red in študiraš, kako bi prispel najhitreje s potniškim vlakom v Beograd, vidiš, da ima vlak, ki gre iz Ljubljane ob 18.20 direktno zvezo ter si v Beogradu drugi dan ob 11. dopoldne. Skoraj kakor brzovlak! Seveda pa se pojavijo nepričakovane zapreke. V Ljubljani malo časa čakamo prihodov z vseh smeri: Jesenic, Vrhnike, Kamnika. Na vse presenečenje nam pove železničar, da je vlak že odpeljal pred dobre četrt ure. Kdaj odpelje drugi vlak? Šele zjutraj okrog 8. Kaj zdaj vso noč v Zagrebu? Ali kar peš v Beograd, saj je časa res dovolj? Tako mora ubogi potnik, ki nima denarja za brzovlak, čakati vso noč v čakalnici, kjer ga ne pustijo spati, ali pa mora plačati prenočišče, ki ga tudi nima v računu za potovanje.

Prav gotovo pa bi prispel vlak v Beograd še o pravem času, ako bi počakal pol ure, saj bi lahko pridobil zamudo na vožnji Vlaki na ljubljanski postaji čakajo na vsak vlak tudi z lokalne proge, ker računajo s tem, da potniki ne čakajo, obenem pa nimajo nepotrebnih stroškov za prenočišče. Isto bi morala ukreniti zagrebška železniška direkcija, saj je še bolj važno železniško križišče. Obenem je to glavna proga Ljubljana—Beograd.

Enaka nerednost je, ako se odpeljete iz Beograda proti Ljubljani. Iz Beograda odpelje vlak ob 7.10. Sedete na vlak z namenom, da prispete drugi dan ob pol dveh popoldne v Ljubljano. Spet se pripeljete v Zagreb s prav malenkostno zamudo in ne dobite več vlaka za Ljubljano.

V vlaku so bili potniki nervozni in so se spraševali ali bodo dobili zvezo z Ljubljano. Sprašujejo sprevodnika, ki jim pa nekoliko robato odgovarja »Kadar bomo prišli, bomo pač prišli«. Seveda, potniki so spet razočarani in se jezijo. Ali ne bi mogel načelnik malo zadržati vlaka, ki pelje proti Zidanemu mostu? Saj vendar načelnik ve, kje je beograjski potniški vlak in da mora vsak čas prispeti na zagrebško postajališče. Obenem je bil obveščen z vsake posamezne postaje, da je vlak že odpeljal. Tako bi lahko preračunal, da mora biti v nekaj minutah v Zagrebu in temu primerno bi zadržal vlak, da bi imel zvezo. Na vse take malenkosti bi morali malo računati, tako pa morajo potniki čakati spet vse dopoldne v Zagrebu.

Z opoldanskim vlakom v Ljubljano ima pa zvezo drugi beograjski potniški vlak, ki gre ob pol dvanajstih ponoči iz Beograda Po takem je vlak, ki gre zvečer iz Beograda, odveč, ker nima zveze na glavni progi in pride potnik ob istem času na svoje mesto z drugim potniškim vlakom. Obenem se pa še lahko mudi po svojih opravkih skoraj celih pet ur.

Tisti, seveda, ki se vozijo z brzovlakom niso pri tem nič prizadeti, ker imajo povsod dobre zveze.

Glede na tak potniški promet je potrebno opozoriti železniško direkcijo v Zagrebu, da ukrene vse potrebno ter malo zmanjša čakanje potnikov na zvezo z drugim vlakom, posebno še, ker je to ena glavna proga. Seveda se pri tem zmanjšajo tudi potni stroški, katerih noben potnik ni računal. Lahko se črta iz voznega reda vlak, ki gre iz Beograda okrog 19., da bo vsaj nazaj proti Ljubljani redna zveza. Ogledajo naj si gospodje s prizadete direkcije v Ljubljani na glavnem kolodvoru, kako čakajo vlaki na vse zveze in naj potem tudi ukrenejo vse potrebno, da ne bo nepotrebne jeze, čakanja in nepotrebnih stroškov.

L. A.

Brivski pomočniki

Pred dnevi je neki mariborski list objavil članek o žalostnih razmerah brivskega in frizerskega delavstva. Članek je bil naslovljen predvsem na mojstre v Mariboru. Prizadetega pa se je čutil tudi neki mojster iz Ljubljane, ki je v posebnem odgovoru skušal pobijati trditve prvega članka.

Precej je mojstrov, ki so dali na prejšnjo tedensko plačo 100 din po 30 do 40 din poviška z motivacijo, da več ne zmorejo. Pomočnik je s hvaležnostjo sprejel to doklado in nekateri so se celo pohvalili, da jih mojster plača zdaj po 4 din na uro. Nekateri mojstri pa so rešili vprašanje tako, da so skrajšali delovni čas za 2 do 3 ure dnevno, s čimer je bila tedenska plača pomočniku znižana za 48 do 72 din. Dvomimo, da imata od tega načina koristi bodisi delavec bodisi delodajalec. Pomočnik, ki je prišel do dveh ali treh prostih ur na dan, lahko ta čas porabi za šušmarstvo in si tako preko zakona izboljša svoj težki življenjski položaj.

Nekateri pa so na zahteve pomožnega osebja reagirali z odpovedjo službe pomočniku, češ, da ga ne morejo plačati po uredbi. Zima je pred vrati in pomočnika je skrbelo, kako bo brez dela. Mojster je nazadnje ponudil, naj bi se vprašanje rešilo na podlagi dopustov. Da si ohrani službo in kruh, se je pomočnik oprijel rešilne bilke in vprašanje je bilo rešeno. Pomočnik je na ta način prikrajšan za lep odstotek zaslužka vsak teden, uredba pa je le ostala v veljavi. — Nekdo se je povzpel celo do trditve, da brivski in frizerski pomočniki živimo potratno, luksuzno življenje. Organizirani pomočniki in pomočnice moramo odločno protestirati proti takšni kleveti. Dne 4. t. m. bo v verandni dvorani v restavraciji pri Šestici članski sestanek, na katerega vabimo vse tovariše in jih prosimo, da se ga zanesljivo udeleže.

Iz Zveze brivsko-frizerskih pomočnikov v Ljubljani

Na naslov mestne občine

Ko so urejevali Poljansko cesto, smo prosili gospoda predsednika mestne občine ljubljanske, naj se primerno popravi tudi odcep ceste proti gradu na Kodeljevem. Cesto so deloma popravili, za kar se zahvaljujemo. Da pa ne bo ta mali odcep ceste v najkrajšem času spet tako razrit, kakor je bil, je potrebno, da se napravi odtok vode preko ceste, da ne bo ob nalivih uhajala na dvorišče med hišama št. 85 in 87, kar ima za posledico, da se mora ob vsakem nalivu napraviti odtok in se tako cesta kvari. Prosimo, da se cesta tudi v tem pogledu popravi, da ne bo že do spomladi v tako razruvanem stanju, kakor je bila poprej.

Dalje smo prosili za napravo ograje pri mestni parceli, ki leži ob tej cesti. Poslan je bil spet neki uslužbenec iz mestne pristave, da si ogleda staro ograjo in s tem naj bi bila zadeva rešena. Zato prosimo gospoda predsednika mestne občine, da se tudi ograja napravi še pred zimo, da ne bo kdo zašel preko podrte ograje in se ponesrečil ali celo utonil.

K dogodkom v Rumuniji: Kornelij Codreanu, umorjeni vodja Železne garde.

veda ne manjka Judov, Grkov in Armencev; kakor povsod, so si tudi tu večni konkurenti. Po vsem trgu šumi kakor v panju.

Kmalu sva se naveličala. Spustila sva se po ozkih ulicah mimo častitljive univerze in obstala pred največjo carigrajsko mošejo Süleymaniye. Ogromna je razsežnost te džamije, ki veličastno kraljuje nad

Cerkev Aye Sofiye v Carigradu

Zlatim rogom. eVndar si je nisva mogla ogledati. Bila je zaprta. »Pa drugič«, sva sklenila, »saj nisva zadnji dan v Carigradu.«

Mrak se je že spuščal nad velemestom, ko sva hitela preko Galatskega mosta na Tepebaši, kjer naju je čakala tako zaželjena večerja in prijazna sobica. Po večerji sem sedel k oknu, strmeč nad lepoto večerne slike Carigrada. Mesto je bajno razsvetljeno v svitu zahajajočega sonca nalikovalo pravljični sliki iz tisoč in ene noči. S poslednjimi žarki je zlatilo prastare mošeje, da so kupole in strehe slokih minaretov žarele v zelenem blesku; a daleč tam na obzorju so se kopali v snopih sončne luči divno krasni Prinčevski otoki, kipeči iznad zlate gladine Marmarskega morja. Sonce je potonilo v valove Črnega morja. Na obzorje je priveslal mesec in sipal svoj bledi soj nad gladino Zlatega roga, reko Bospora pa je zavel rahel vetrič, dvignil trume valov in mi prinesel na okno otožno pesem čolnarja, ki se je čudovito spajala s čarom orientske noči.

INSERIRAJTE V „JUTRU“!

Original slabo čitlj

Po ženskem svetu

Fant in dekle v šoli

V širšem smislu pripravljajo otroka za življenje vsi vplivi njegove okolice: dom, šola, druščina izven doma ter razne ustanove, kakor cerkev, društva in organizacije. Vsi ti vplivi nosijo tudi pečat dobe, v kateri se uveljavljajo. V ožjem smislu pa pripravlja otroka na življenje dom z zavestnim vzgojnim vplivanjem s strani staršev, in šola, ki usposablja otroke predvsem za poklicno življenje. Ker so tu vplivi najodličnejši prav tedaj, ko otrok dozoreva, razmišljajo mnogi o tem, kako in v kakšnih okolnostih naj se ta vpliv vrši. Med te okolnosti prištevajo zlasti vprašanje, ali naj **se vzgajata v šoli fant in dekle ločeno po spolu ali skupaj.** Kakor je znano, je pri nas zmagala vsaj oficialno struja, ki zagovarja ločeno šolanje in so se predvsem po srednjih šolah že izvedle ustrezajoče odločitve.

Toda življenje samo govori v marsičem proti ločeni vzgoji po šolah. Vse zavestno vzgojno vplivanje doma in šole mora imeti

V Parizu so se včasih starši hodili v šolo učit vzgoje otrok

pred očmi določen smoter, to je pripravo za življenje. In sicer pripravo za zasebno življenje, ki se izraža v človekovem odnosu do posameznikov, predvsem do rodbinskih članov, do zakonskega druga, do prijateljev in poklicnih tovarišev ter naposled do vseh sodržavljanov. Poleg tega pa pripravlja šola — vsaj njen namen je tak — človeka za javno življenje v najširšem smislu s tem, da razvija v njem sposobnosti, ki mu bodo omogočale, da bo znal vršiti delo, ki ga bo preživljalo, ter da se bo mogel vživeti in prilagoditi v delovno, narodno in državljansko občestvo. Ali naj bo priprava na vse to enaka za fanta in za dekle, ali naj bo skupna ali ločena?

Družba je zajednica moških in žensk. Kot prirodni bitji imata moški in ženska različne naloge, temelječe na nespremenljivih naravnih zakonih. Kot **socialni bitji** imata pa enak smoter, bodisi v zasebnem ali javnem življenju. Če vzamemo v poštev človekovo zasebno življenje, ki se v glavnem odigrava v družini in zakonu, tej najosnovnejši celici človeškega sožitja, nam je na prvi pogled jasno, da vežejo oba zakonska druga ista etična in gospodarska načela. Dolžna sta drug drugega spoštovati in si medsebojno pomagati v vseh življenjskih okoliščinah. Res je sicer, da velja v pravnem pogledu še vedno načelo, da mora mož ženo vzdrževati, toda današnje življenje gre že nekaj časa brezobzirno mimo tega. Izvajati se more le še v zelo redkih primerih ter samo dokazuje, da so te zakonske uredbe uporabne le za določeno družbeno plast. V resnici mora v večini zakonov prispevati tudi žena svoj delež k skupnemu gospodarstvu, pa bodisi v tej ali oni obliki. Ali ne bi bilo zato povsem pogrešeno, določati posebna vzgojna načela za vzgojo dečkov in posebna za vzgojo deklet? (Seveda se za dekleta ne sme omalovaževati posebna gospodinjska vzgoja, ki bi je moralo biti deležno vsako dekle, pa naj se poroči ali ne.) V vsem ostalem šolskem vplivanju pa je treba zavračati dvojno mero pri vzgoji dečkov in deklic, kajti ta dvojna mera je prvi činitelj, ki uveljavlja in pripravlja ženino podrejenost.

Najpomembnejša ustanova, ki pripravlja človeka za **zunanje javno življenje v najširšem smislu, je šola.** Glavno torišče zunanjega življenja, kjer je dandanes primoran delati skoraj vsak človek, bodisi moški ali ženska, je **delo za zaslužek**, na naj ga vrši človek v delavnici ali na polju, ali kot umski delavec. Nikjer ni to delo razdeljeno na žensko ali moško področje, marveč je v svojem jedru enotno, to je doseči mora določen učinek. Zato je neizogibno potrebno, da je tudi priprava na delo enaka za vse, ki ga bodo vršili. Dočim se nekateri s to zahtevo ne morejo sprijazniti, so pa spet drugi, ki sicer priznavajo potrebo enakega učnega smotra za moško in žensko mladino, pač pa zahtevajo, naj se vrši pouk ločeno po spolih. Pristaši ločenega šolskega pouka imajo pomisleke proti skupni vzgoji zato, ker se pokaže v dobi zorenja marsikatera težava v razvoju, ki jo je treba premostiti ločeno. Mnenja so, da je v trajnem skupnem bivanju neprestana nevarnost, ki bolno povišuje napetost med obema spoloma. Iz tega razloga zahtevajo ločeno šolanje v srednjih in strokovnih šolah. — Če to utemeljitev do kraja premislimo, moramo priti do ravno nasprotnega zaključka: čim več umetnih meja postavljamo med oba spola, tem bolj raste napetost med obema, tem manj neprisiljen je odnos med fanti in dekleti. Da je nevarnost skupne vzgoje spolov v zdravih okolnostih manjša kakor pa pri strogo ločeni vzgoji, je že davno spoznal vzgojitelj Jean Paul: »Mešajte dečke in deklice, da zmanjšate napetost med spoloma. Kajti dva dečka med dvanajstimi deklicami ali narobe, lahko obvarujeta druščino pred namigavanji in prostaškim govorjenjem in to ravno v času jutrnje zarje vzbujajočih se nagonov.«

Za naše razmere je vsega uvaževanja vredno mnenje uglednega strokovnjaka, zdravnika dr. A. Breclja, ki pravi o tem vprašanju: »Zdi se mi namreč, da tiči v zahtevi po ločenem šolanju neki predsodek, ki je možno podoben nenatrebnosti ali celo kvarnosti spolne vzgoje. Vzor vsake vzgoji je narava, vzgoja v družini, kjer odraščajo v najtesnejših stikih mladostniki in mladostnice ne samo brez zdravstvenih okvar, ampak celo v splošni prid obojih. Pri obojih se namreč okrha in otopi občutnost za draži drugega spola, pri obojih se razvija spoznavanje, cenjenje in spoštovanje posebnosti drugega spola, pri obojih nastaja neprisiljena odkritosrčnost in neka globoka vez, ki je več ko prijateljstvo med istospolniki in manj ko spolna ljubezen, a brez vsakršne poltenosti, kar je največjega pomena. V družini vzgojeni mladostniki obeh spolov stopajo v življenje varno in dovolj utrjeni zoper vsakdanje škodljivosti. Ugovarjajo pristaši »ločenega šolanja, da so razmere v šolah, kjer se zbirajo vsakovrstni gojenci, bistveno drugačne, kakor so v družinah, da je srednješolski naraščaj v današnjih okoliščinah zelo skvarjen in da treba, kakor o kužnih boleznih, osamevanja (izolacije) po spolih. Ugovor ne drži. Spolni izprijenci tega ali onega spola ne ogražajo samo drugega spola, ampak tudi in še bolj istospolnike. Kakor so nevarnosti spolno-vzgojnih motenj že v vsaki družini, tako jih je vedno kaj tudi v javnih in zasebnih šolah, ki jih je treba budno neprestano odpravljati sproti. Ne gre pri vzgoji za obliko, ampak za duha, ki naj jo oživlja in vodi. Družinski duh, ki druži člane po pravicah in dolžnostih, po delu in užitkih v skupnost in vzajemnost, naj zavlada tudi po vzgajališčih za mladostnike.« (Čas, 1936/37, III—IV, str. 105)

Skupna vzgoja je prav v »nerodnih letih« pomembna za oba spola, saj ju utegne obvarovati pred nekaterimi iluzijami, kar je pa najbrže še bolj važno za deklice, ki prav v tem času lahko vsestransko spoznajo moškega tovariša. To spoznanje jih postavlja na realna tla in jih obvaruje pred marsikaterim napačnim korakom, ki bi ga morale obžalovati včasih vse življenje.

a. v.

Iz lastnih doživetij

Ko slišim zdajle od kolegov in berem v časnikih o ostrih ukrepih proti koedukaciji, ki se ne omejijo niti več samo na šolo, ampak segajo že tudi v dom, se spominjam na čase, ko sem bila sama »koeducirana« na poljanski gimnaziji, in premišljujem — čemu je vsega tega treba?

Prišla sem na mešano gimnazijo iz dekliškega zavoda in malo me je bilo strah, kako bo. Ker sem imela brata, ki je dostikrat privedel prijatelje na dom, sem bila vajena fantovske družbe, a v šoli le še nisem bila ž njimi. In res je bilo v začetku nekaj nerodnosti. A kakor se spominjam — krivi so jih bili po večini odrasli in njihov nepotreben strah pred nečim, kar nam otrokom niti na misel ni prišlo.

Bila sem tedaj v 2. šoli. Spominjam se še, kako sem po prvem odmoru na novem zavodu takoj po zvonenju šla v razred in me je sprejelo huronsko vpitje sošolcev. Sošolke so mi pojasnile, da moramo dekleta počakati pred vrati, dokler ne vstopi profesor. Začudila sem se in malo poniževalno se mi je zdelo to čakanje pred vrati. In prepričana sem še zdaj, da bi tistega tuljenja ne bilo, ako bi ne bilo fantov navadili, da morajo dekleta čakati pred vrati, temveč jih naučili da gledajo dekleta kot sebi enake tovarišice.

Da so bili odrasli tisti, ki se jim je zdelo skupno šolanje deklet in dečkov nekaj posebnega in čudnega, mi priča majhno doživetje z nekim profesorjem, ki nas je učil tujega jezika: redno je dal dekletom prevajati stavek »Ljubim Pavla« (ali Petra ali kako že), fantom pa »Ljubim Marijo« ali podobno, dokler se nismo dekleta odločno uprla. Potem je menda sprevidel neumnost tega početja.

A bile so hujše stvari: kmalu z začetka sem nekemu dečku v paralelki posodila knjigo. Prihodnjo uro sem jo sama rabila, a njega ni bilo od nikoder. Še vedno nisem bila vajena haremske razdelitve, šla sem k njemu v razred in jo zahtevala nazaj. Spet so fantje, naučeni, da je to nekaj nezaslišanega, začeli vpiti, tiščali so vrata in me niso pustili ven. Kakršna sem bila takrat, je bila moja iskrena želja, da se stepem ž njimi. A bilo jih je preveč, torej sem stopila k oknu in se delala, kakor da vneto berem tisto knjigo. Prišel je profesor, povedala sem, kako in kaj, napodil me je ven in fante okregal. Dobro. A neki drug profesor, ki se je očitno čutil poklicanega, da varuje moralo na zavodu, me je poklical k sebi in me začel oštevati z nekakim gnusom, kakor da sem zagrešila ne vem kaj. Dvanajst let mi je bilo in bila sem še povsem otrok. Le nejasno sem čutila, kaj gospod misli. A še se spominjam užaljenosti in krivice, ki sem jo čutila, ker je naredil profesor iz moje nerodnosti — fantovske otročje raznosajenosti — nekaj grdega in pokvarjenega.

Dobro se še spominjam, kako me je nekoč na stopnicah z izrazom, kakor da me je zasačil pri »nečistem« dejanju, oštel neki profesor, ki me je dobil v razgovoru s fantom. Utihnil je, ko sem mu pojasnila, da je to moj lastni brat. A kaj bi bilo hudega, če bi se tudi res bila na stopnicah razgovarjala s sošolcem?

Pozneje, ko sem hodila v višjo gimnazijo, je bilo postalo že bolj navadno, da so dekleta v gimnaziji. Smele smo ostati v razredu, postali smo vsi starejši in resnejši in nastalo je prav lepo sožitje v razredu. Malo so nam fantje očitali, da se držimo dekleta preveč zase, a vobče smo se prav dobro razumeli, tem bolje, čim delj smo bili skupaj. Z nekaterimi sem ohranila stike do danes. Na ta čas od pete do osme šole se bom vedno rada spominjala in zdi se mi, da prav zato, ker smo bila dekleta v skupnem razredu s fanti. Nekam bolj resne smo bile, mislim, da smo se bolje učile — najbrže oni tudi — ker nas je bilo drug drugega sram; in ker smo bile s fanti ves čas v resnem, zdravem stiku, nam spogledovanje in koketiranje ni mešalo glav. Vem še, kako smo v tistih letih nekako od zgoraj doli gledale »licejke« (naj nam oproste, mnogo let je že od tedaj!), češ, šminkajo se in pudrajo in za fanti gledajo. Res je bilo vsega tega pri nas manj, kajti vleče prepovedan sad, in nam fantje niso bili nič posebnega in tajinstvenega.

Nemara je zdaj drugače kakor tedaj. Ne verjamem pa, da bi se odnos med fanti in dekleti kaj dosti spremenil. Še zdaj se mi dostikrat zgodi, kadar v Tivoliju vidim »parček«, ki se mu srednja šola od daleč pozna, da slišim, ko pridem mimo, ne kak zaljubljen šepet, temveč — vprašanja iz zgodovine ali matematične probleme. Saj niso mladi ljudje tako pokvarjeni, kakor iz svoje lastne pokvarjene miselnosti mislijo odrasli. Oni so tisti, ki svoje res pokvarjeno mišljenje projicirajo nazaj v leta, ki jim je tako življenje še tuje in s tem delajo krivico in žalijo mlade ljudi. Jaz vsaj se še prav dobro spominjam globoke užaljenosti, odvratnosti in ogorčenja, ki mi jih je zbujalo slabo prikrito ali tudi naravnost povedano umazano sumničenje ob popolnoma nedolžnih stvareh. Že takrat, še otroku se mi je globoko vtisnil v spomin oni znani francoski rek »Honny soit qui mal y pense« — tistega bodi sram, ki slabo misli!

Ali je s stališča učenja koedukacija priporočljiva, je drugo vprašanje, ki se ga ne mislim tu dotikati. Z moralnega stališča pa je vsekakor stokrat bolje, če se omogoči mladim ljudem resno tovariško sožitje v šoli, kjer imajo skupne probleme, ki nimajo nič opraviti s spolnostjo, kakor pa da se s strogo ločitvijo in nadzorovanjem vsakega sestanka nasilno preobrne njihovo mišljenje tako, da vidi fant v dekletu in dekle v fantu ne sočloveka, temveč le drugospolno bitje. In končno — če bi ljubi bog hotel tako ločitev, bi ne imeli družin z otroki obojega spola! Že samo dejstvo, da imamo v eni družini i brate i sestre, kaže, da je skupni razvoj obeh spolov naraven in dober. Le zakaj hočejo vzgojitelji vedno in povsod biti toliko bolj modri od ljubega boga?

O A

Minuta pomenka

Za življenje in za vsak dan

JUDITA J.

Najbolje storite, če ga pustite in pozabite. Fant ima slab značaj. Nagnjen je k hinavščini in zahrbtnosti. Da vas vara, je tudi zelo verjetno.

DUNA

Vi ste zelo čustvene, malce nepreračunljive narave, ki vas večkrat zapelje, da naredite kaj nepremišljenega in napačnega. Vsej vaši nesreči pa je krivo dejstvo, da se ne znate ničemur odreči in da verujete vsaki besedi, pa najsi je bila izrečena kar tja v dan.

NANA 13.

Vaše gledanje na svet je povsem realno, zato se vam ni treba bati presenečenj. Ste pa za svoja leta preveč zaprti sami vase in precej rezervirani. Tudi pravega čustva vam manjka, brez katerega boste težko hodili skozi življenje.

26-LETNA.

Mehka, sentimentalna duša, nekoliko zagrenjena zaradi neizpolnjenih želja, ki se pa še vedno ni odpovedala svojim sanjam, čeprav ve, da ji vedno prinašajo nove bolečine. V današnjem svetu se težko znajdete in najrajši bi živeli v dobi romantike, seveda take, kakršno si vi predstavljate.

MARINKA V.

Notranja neurejenost in pomanjkanje odločnosti sta krivi vaše stalne potrtosti in iz nje izvira očih neuspehov. K temu pride še vaša velika občutljivost, ki vašo potrtost podvoji. Iz tega je razumljiva vaša tesnoba, preden se lotite kake stvari. V vsem ste negotovi. Manjka vam človeka, da bi vas vodil in izpodbujal, ker drugače boste težko izhajali.

SEN 1939.

Priloženi rokopis kaže na zunaj še dokaj uglajenega in urejenega človeka, kakor hitro pa čuti, da se mu ni treba bati javnega mnenja, se pa pokaže v njem egoizem združen z domišljavostjo. Tedaj izgine njegova narejena urejenost. Tudi na njegove besede se človek ne more zanesti.

KARMEN.

Nežna duša, ki se le narahlo dotika tal realnega sveta, drugače pa živi v svojem svetu, v svetu sanj in želja. Imate razvit smisel za lepoto in umetnost. Odlikujeta vas skromnost in marljivost.

JOLANTA.

Vi se še razvijate, zato ni še nič ustaljenega v vašem značaju. Opaža pa se pri vas želja po izpopolnitvi in hrepenenje po lepoti. Zdaj imate še čas, da se utrdite na tej poti in da se otresete majhnih napak, ki bi sčasom utegnile zrasti in prepresti z bodičjem vašo lepo pot.

HVALEŽEN 23.

Vi ste zelo previdni v vsem svojem ravnanju in zelo oprezen v občevanju s svojo okolico, čeprav čutite potrebo, da bi se ji bolj približali. Vaša prevelika zaprtost vas dela osamljenega in v tej osamljenosti se ne počutite dobro. Tudi nekoliko egoizma je v vas.

ČRNOGLED 56.

Nagel, nervozen človek, ki kaže znake resignacije in razrvanosti. Popravite si najprej svoje zdravje in vse drugo bo sledilo.

L. Azkuin.

fotoamater

I. razstava slovenske umetniške fotografije v Hrastniku se je zaključila v nedeljo 24 novembra z lepim uspehom. Obiskalo jo je okrog 1000 oseb, to je prilično šestkrat toliko kakor zadnjo društveno razstavo Fotokluba Hrastnika. Že to kaže, kako močno se je razvila fotoamaterska misel v tem kraju. Bilo je tudi mnogo obiskovalcev iz zunanjih krajev. Čez zimo si bodo hrastniški amaterji počasi uredili svoj dom in ga izkoristili za vsakovrstne večere, predavanja, tečaje in praktično fotografsko delo. Ni dvoma, da se bodo sadovi tiste velikopoteznosti, s katero so si omislili tako lep in udoben dom, **pokazali** z vso očitnostjo na velikih razstavah, ki so za prihodnje leto na programu našega organiziranega fotoamaterstva. Naj pripomnimo, da se bo izbor pravkar zaključene hrastniške razstave z nagradami in prehodnim Puharjevim darilom pokazal sedaj še v izložbah Tujskoprometnih zvez v Ljubljani in Mariboru.

»Savremena fotografija« se imenuje nova revija, ki jo je začel v zvezi s svojo zadnjo mednarodno razstavo izdajati Fotoklub Zagreb (Zagreb, Ilica 29/III.) pod uredništvom Avgusta Frajtića. Prva številka se je predstavila z odličnimi reprodukcijami del z omenjene razstave, z izvirnim člankom Leonarda Misonnea o fotografiranju v gozdu, s poročilom o zagrebški internacionalki, informativnim člankom o organizaciji bolgarskega fotoamaterstva (v bolgarščini) in raznim drobižem. Kakor je razvidno iz uvodne besede uredništva, hoče »Savremena fotografija« postati glasilo fotografske umetnosti v jugoslovanskih deželah, izhajala bo od časa do časa in v prvem času ne sprejema naročnikov, temveč ga izdajatelj Fotoklub pošilja vsakemu na zahtevo.

Voda iz vodovodne pipe ima v tem času večinoma že po 8 do 10 stopinj Celzija in je s to temperaturo za sestavo raznih kopeli, kakor tudi za izpiranje zato neprimerna. Zgodi se nam n. pr., da preblagno nastavljen razvijalec sploh ne bo razvijal. Zato je treba tako vodo, kakor posamezne kopeli pred uporabo segreti na normalnih 18 stopinj.

Posnetki v zrcalo zahtevajo v primeri z direktnimi posnetki predmetov (n. pr. obrazov) 2- do 3-krat daljšo osvetlitev. Znano je, da je zrcalna podoba tako redko isto toliko za zrcalom, kakor predmet pred njo. To je treba pri ustanovitvi na ostrino upoštevati. Napačno bi bilo, če bi hoteli ustanoviti samo na oddaljenost zrcala od kamere. Zrcalne podobe so zavoljo dvojnih refleksov v obrisih malo bolj mehke nego direktno posnete podobe, ta mehkoba pa učinkuje večinoma prijetno. Upoštevati moramo tudi to, da so pri zrcalnih podobah strani obrnjene. Pri kopiranju ali povečavanju moramo negativ torej obrniti s plastjo proti luči (kondenzorju ali opalni šipi), če nam je do tega, da bi bili desna in leva stran pravilno postavljeni.

Da bi se raztopine ne razkrajale, priporočajo včasih naliti v posode, kjer kemikalije hranimo, malo parafinskega olja. To olje stvori na površini plast, skozi katero ne more zrak do raztopine. To raztopino pretakamo potem, kadar jo potrebujemo, iz posode s pomočjo dvigalne cevi, ki sega do dna posode, ali pa skozi pipo na dnu posode. S tem preprečimo, da ne pride olje v raztopino v skledo (ali tank). Pri polnitvi posode ali pa če jo stresemo, se pa vendar lahko zgodi, da ostane kakšna kaplja olja na steni pod površino tekočine in preide vanjo, kadar jo pretakamo. Vzemimo, da gre za razvijalec, tedaj se bo na njegovi površini v skledi ali tanku stvorila tenka oljnata kožica, ki pokrije lahko tudi filme in papirje ter povzroči marmoracije. Bolje je tedaj, da so nam steklenice z raztopinami vedno polne in če nekaj tekočine iz njih vzamemo, da jih dopolnimo s čistimi steklenimi kroglicami.

Predavanje »Planina cvete« bo imel K. Kocjančič sredi decembra tudi v Hrastniku pod okriljem tamkajšnjega fotokluba.

Morje

Kadar prisluškujemo v tišini malo nazaj na potrkavanje mladostnih spominov: otroci smo bili, življenje je bilo nad nami kakor nebo, jasno in polno zvezd, obenem pa temna zagonetna skrivnost.

Leta so minila; koliko stvari, koliko sanj in vernih iluzij je medtem uničilo življenje.

Pozneje šele in posebno ob preudarjanju tujega bitja pridemo do spoznanja: kar je usoda na videz trdovratno odrekla našim željam, to se jim je često izpolnilo. Naj gre za svetovno slavno osebnost ali za malovažnega človeka: le redko, da so resničnosti fantazije kos izdajstvu stvarnosti. Najneizmernejši čudeži življenja čakajo vendarle na razodetje v človeški duši.

Moja najsrčnejša želja od nekdaj je bilo morje. Potoval sem na Jadran, kjer sem ga prvič zagledal. Bilo je očarljivo.

Do takrat nisem poznal strasti. Moja prava, moja edina strast se je zbudila šele spričo morja. Moje srce je utripalo hitreje: morje, edino morje — tako sem občutil — je bila moja prava ljubezen. Na morskem bregu je bilo polno ljudi: s hrepenečim pogledom sem gledal mimo njih na širno gladino. Če me je kdo kaj vprašal, sem se prebudil iz daljnih vizij. Zame, mladega človeka, je bilo morje doživetje, da sem spričo njega pozabil na ves svet.

Dva para čevljev

Non licet bovi . . .

Dnevničar Križman je stal skrušen pred gospodom direktorjem. Na oguljenem suknjiču je sameval samo še en gumb, pritrjen z dolgo belo nitjo. Nezlikane hlače so se očitajoče svetile.

»Gospod direktor, prosim oproščenja, ampak jaz nisem prosil za čevlje, on sam

mi jih je poslal na dom za sina, ki hodi v šolo . . .«

»Za sina? Križman, vi imate sina? Sina?«

»To se pravi, gospod direktor, ne jaz, prosim gospod direktor, ona ona ima sina. Takega sinčka s črnimi lasmi, s črnimi kodrčki, da kodrčki, in v prvo gimnazijo hodi, odličnjak je — da . . .

»Ona? Kdo je ona?«

Iz tega vprašanja je zvenelo ogorčenje gospoda direktorja.

»Kdo je ona in čigav je ta sin? Vprašam vas Križman, čigav je sin?«

Križman je zlezel v štiri gube. Glavo je pobesil in strmel v oguljene čevlje, ki jih je bil našel v zapuščini svojega rajnkega strica.

»Ona? Gospod direktor, moja — moja — že — na, žena — gospodinja.«

Glas se mu je utrgal in noge so se mu zašibile.

»Torej tako!« Glas gospoda direktorja je postal cvileč. »Žena!! Ha-ha! Žena? Gospodinja? To je popoln in kvalificiran konkubinat! Da, gospod dnevničar konku-bi-nat!! Podkupnine jemljete v obliki čevljev, v konkubinatu živite, gnezdo nemorale in pohujšanja ste ustvarili v svojem domu, nezakonskega otroka imate, nezakonskega otroka! Jaz vam bom že pokazal kodrčke in odličnjake! V javni službi ste, razumete?«

»Go-go-gospod, saj bi se poročil, toda moja plača — 800 din mesečno . . .«

»Seveda — za vzdrževanje metrese je to premalo, imeti bi morali 8000 din, da bi lahko vzdrževali dve metresi in imeli dva takšna kodrčka, kaj ne? Pojdite domov in čakajte na rešitev!«

Križman je oddrsal skrušen in uničen na cesto.

»Kako je rekel? Konkubinat? Metresa? Dve metresi? In dva kodrčka? Torej čakati moram na rešitev! Kakšno rešitev? Uničili me bodo, odpustili zaradi nemoralnega življenja. Ne —ne. Moj kodrček ne sme ostati brez očeta. Konkubinat! Beseda je grda in nemoralna. Metresa! Bog me varuj! Ali sem res tako slab?«

Križman je utonil v temni veži predmestne stanovanjske hiše.

— — —

. . . quod licet Iovi.

V razkošnem stanovanju gospoda direktorja je zabrnel zvonec. Gospod direktor je ravno posrebal dišečo črno kavo in se udobno zleknil v mehki naslonjač.

»Justi, Justi! Zvonilo je! Prosim te, poglej, kdo je prišel.«

Gospa Justi, voditeljica gospodinjstva gospoda direktorja, je odprla vrata.

»Klanjam se, gospa! Tele čeveljčke sem prinesel po naročilu gospoda direktorja.«

»Čeveljčke? Saj to so ženski čeveljčki! Jaz jih nisem naročila.«

Mož s službeno čepico na glavi, ki je prinesel čevlje, je začuden popravil.

»Ne vi, gospa, ampak gospod direktor jih je naročil v naši delavnici. Ker pa nisem več našel gospoda v pisarni, sem jih prinesel kar na dom . . .«

»Ah . . . trenutek prosim!«

Gospa Justi, lepa gospodinja gospoda direktorja, je prijela čevlje s tremi prsti, jih visoko dvignila in odšla v sobo, kjer je brezskrbni gospod direktor počival po črni kavi.

»Franci!« Nekaj grozečega je bilo v gla-

Grčija pred 2500 leti

Ker tako velel je domovine ukaz...

Borba med peščico Špartancev in silno perzijsko armado pri Termopilah nudi primer žrtve in domovinske ljubezni, kakršnega ni videl svet ne prej ne poslej

Iz stare grške kulture: obraz Afrodite, boginje lepote

Sedanja grško-italijanska vojna je v svojem dosedanjem poteku prinesla toliko presenečenj, da je po pravici pritegnila naše pozornost vsega sveta. Posebno zanimivo obeležje ji daje dejstvo, da sta se v krvavi tekmi srečala dva naroda, potomca dveh najstarejših, največjih kultur v Evropi, a usoda je hotela, da se boji med Grki in Italijani v svoji prvi odločilni fazi odigravajo v Albaniji, na ozemlju prav tako enega najstarejših evropskih narodov, ki izvaja svoj rod od Ilirov, nevarnih, bojevitih sosedov starih Grkov in Rimljanov. Ob siromašnem gospodarskem stanju, pomanjkanju napredka v tehničnih panogah, ki odločujejo srečo v moderni vojni, bi nezainteresiran opazovalec pač težko prisodil, da se bo grški narod, ki ima večino moči in slave že v daljni davnini za sabo, ... stavil premoči, ki jo zlasti po tehnični strani predstavlja italijanska armada, po robu.

Pred kakšnim poltretjim tisočletjem so med malim grškim narodom in veliko, mogočno Perzijo izbruhnile sovražnosti, ki so zgovorno pokazale, koliko uspešnega odpora lahko nudi tudi v najbolj neenaki borbi majhen, a notranje močan narod proti sovražnikovi premoči. Povod grško-perzijskim vojnam je dala vstaja Jonijcev, enega izmed glavnih treh grških plemen, ki je iz Atike poselilo maloazijsko obalo in tam osnovalo zvezo dvanajsterih mest. Jonijci so v svoji novi domovini razvili živahno delavnost na gospodarskem in kulturnem področju. Iz Male Azije so v 8. in 7. stoletju pred Kr. započeli velikopotezno grško kolonizacijo po deželah na sredozemskih obalah, s katero so korak za korakom zaposedli ozemlja od Črnega morja pa tja do Južne Italije, Sicilije, Sardinije, Korzike in celo do Galije. Jonijci so okrog 650 iznašli tudi kovani denar iz tako zvanega elektrona, nekakšne mešanice zlata in srebra, s čimer so uvedli v zgodovino mednarodnega gospodarstva eno najbolj pomembnih ustanov. Ko je Jonija padla pod oblast lidijskega kralja Kreza, je narod težko prenašal jarem, vendar njegov gospodarski procvit še ni utrpel velike škode. Vse drugačne razmere pa so nastopile, ko so si Jonijce 546 podvrgli Perzijci. Leta 500 je prišlo do splošnega upora in maloazijskim rojakom so z balkanskega polotoka iz Aten in Eritreje prihiteli številni Grki na pomoč. Uporniki so že prodrli do Sard, kjer je stoloval perzijski kraljevi namestnik, a kmalu jih je sreča zapustila in perzijska vojska jih je potisnila nazaj do obale ter jih pri Efezu popolnoma potolkla.

Da se maščuje za pomoč, ki so jo Jonijcem nudili Grki iz Aten in Eritreje, je perzijski kralj Darej I. 494 podvzel širokopotezno zasnovano kazensko ekspedicijo proti njim. Njegova vojska, ki je

Atenski evzoni v svojih slikovitih nošah

štela po računu zgodovinarjev 15 do 20.000 mož, je pristala pri Maratonu na Atiki, a ko se je skušala izkrcati, jo je vojska Atencev in Platejcev, ki je štela kakih 10.000 mož in ki ji je poveljeval Miltiad, v silnem navalu porazila in jo prisililia k begu. Ponesrečeno Darejevo podjetje je 10 let pozneje (480) skušal njegov sin Kserks rehabilitirati z novim vojnim pohodom proti Grkom. Na svojo srečo so male grške državice že leto poprej sklenile tako zvano Helensko zvezo, h kateri je pristopil ves Peloponez, otočje in velik del srednje Grčije in kateri je načelovala Šparta.

Kserks je zbral za vojno okrog 100.000 mož, a njegovo brodovje je štelo 207 brzoveselnic in nad 700 obalnih ladij. Z vso to — za tedanje čase ogromno — vojno silo, se je iz Male Azije pomikal po traško-macedonski obali in zavzel najprej Tesalijo, ki se je vdala in pristopila na njegovo stran. Iz te vojne je ostala bitka pri Termopilah kot svetel primer junaštva in ljubezni do domovine, ki mu ni primera v zgodovini.

Vrhovni poveljnik grške armade je bil špartanski kralj Leonida, ki je imel na razpolago 300 Špartancev, 1000 Periekov in 3000 Peloponezcev, njim pa se je pridružilo še nekaj manjših oddelkov iz Srednje Grčije. Grško brodovje, ki je štelo 180 po večini atenskih ladij in ki mu je poveljeval Špartanec Evribiad, je nekaj časa uspešno zadrževalo prodiranje perzijskih pomorskih bojnih sil. Leonida pa se je odločil, da s svojimi zadrži naval sovražnika na gorskem prelazu pri Termopilah, preko katerega je držala edina dobra cesta od severa proti Atiki in Peloponezu. S silnim naporom in požrtvovalnostjo je peščica Grkov nekaj dni zadrževala Perzijce, katerim je nazadnje uspelo, najeti nekega izdajalca iz okolice, da jim je pokazal pot čez gorovje. Ko je Leonida to izvedel, je po kratkem posvetovanju z ostalimi poveljniki odpustil vse zavezniške čete, ki so tako želele, domov. Tebanci so nekaj časa še ostali ž njim, a ko so spoznali, da je vsak odpor brez upa, so se predali Perzijcem. Samo kakšnih 700 Tespijcev je poleg njegovih Špartancev do zadnjega trenutka vzdržalo v srditem boju, v katerem so branilci Termopil izkrvaveli do kraja. O njihovi žrtvi na tem kraju priča napis, ki so jim ga vklesali v skromno ploščo:

Izrezek iz grške pokrajine

Lakedemoncem oznani, popotnik, da tukaj ležimo,
ker tako velel je domovine ukaz.

Veličina Leonidovega junaštva je predvsem v tem, da se je premoči stavil po robu, čeprav ni bilo nikakega upanja na uspeh, a je hotel Grkom in vsemu svetu dokazati, da za obrambo svobode in domovine ni nobena žrtev prevelika.

Po padcu Termopil so Perzijci brez večjega odpora zasedli vso Grčijo do Istma. Še tiste jeseni pa je Temistokleju, velikemu, prekanjenemu vojskovodji Atencev, uspelo, da je veliko, težko gibljivo perzijsko brodovje zvabil v ožino pri Salamini in ga popolnoma potolkel. Sledili sta grški zmagi pri Platejah in Mikali in začela se je nova doba zgodovine, v kateri so Grki prešli v ofenzivo proti Perzijcem.

Pisma, ki niso prihajala na naslov. V San Miguelu v Argentini del mesta delj časa ni dobil nobene pošte. Preiskava, ki jo je uvedla poštna uprava, je ugotovila, da je pismonoša, ki je imel dostavljati pošto v te ulice, enostavno izgubil voljo, da bi pisma dostavljal. Sobica, kjer je prebival, je bila že vsa natrpana raznih pošiljk in pisem, tako da je imel v njej le še posteljo. Pismonoša je v svojo obrambo izjavil, da je mnogo bolje, če je vso korespondenco zadržal, kajti pisma itak vsebujejo le neprijetne stvari in da se mu zdi, da je s tem naslovljencem napravil samo dobro. Kljub temu praktičnemu človekoljubju so pismonošo predali oblastvom ter ga napotili v blaznico.

---

su gospe Justi, tako grozečega, da je Franci dvignil svojo ruso glavo. »Franci! Za koga si naročil te čeveljčke?«

Gospod direktor je zakašljal.

»Damski čeveljčki? To mora biti pomota! Kdo jih je prinesel k nam?«

»Sluga — po tvojem naročilu!«

»Po mojem naročilu?«

Gospod direktor je planil k vratom.

»Kaj ste znoreli? Kdo vam je naročil te čevlje? Odnesite jih tja, kamor so naročeni!«

»Saj ste vendar vi, gospod direktor ...«

Direktor je zaloputnil vrata pred ostrmelim možem in se vrnil z razdvojenimi občutki v sobo. Gospa Justi je ostala še vedno sredi sobe, s podprtimi boki in švigajočimi očmi.

»Franci! Franci!« Glas gospe Justi se je dvignil v najvišje lege. »F-r-a-ranc! Nisem tvoja žena, ampak samo tvoja gospodinja — « V tem trenutku je nekdo odprl v sosednem stanovanju radio, ki je pravkar prenašal slavnostni govor gospoda župana z neke proslave, in glas gospe Justi je utonil v morju lepih, bleščečih besed.

Drugi dan je v uradni sobi gospoda direktorja chunani, zmedeni in skrušeni dnevničar Križman prijavil svojo izselitev iz gnezda ... v samsko sobo Sibirske ulice. Obenem je vrnil nedarjene otroške čevlje trgovcu Potrebuježu.

Pomirjen v svojem moralnem ogorčenju, je gospod direktor milostno odpustil dnevničarja.

Narodnemu slugi je telefonično naročil, naj odnese damske čeveljčke v Grajsko ulico, številka toliko in toliko.

Pravica je zmagala in gospa Justi še danes vodi njegovo gospodinjstvo.

Robinois

Rože - zdravilo

Navadna smreka (lat. picea excelsa) je do 50 metrov visoko drevo in ima do 2 metra debelo, ravno deblo. Kratke skoro četverogiate igle stoje v krogu okoli vej, ter so zgoraj gostejše. Cvete od maja do junija. Moški in ženski cveti so rdeče barve. Mnogo se uporabljajo spomladi natrgani mladi poganjki za pripravljanje kri čistilnega čaja. Nadalje služi kot izborno sredstvo (45—60 g svežih poganjkov na ¾ litra vode ter 30 g posušenih poganjkov na ¾ litra vode, kar se pije 1—2 čaši dnevno) zoper lišaje, kožne izpuščaje, zasluzenje pljuč in revmatizem. Zunanje se uporabljajo smrekove igle kot kopeli. Za celo kopel prihaja v pošev oparina 1½ kg smrekovih igel ali do 500 g izvlečka smrekovih igel. Temperatura kopeli, ki naj traja 10—20 minut, naj znaša 26—28 st. C. Ta kopel je izvrstno sredstvo za bledične in slabotne.

Navadni šipek (lat. rosa canina) ali divja roža se nahaja povsod po grmovju in živih mejah. Mehko meso sadu je kislastega, malo zagoltnega okusa. Iz peček skuhamo prav dober čaj. Njegov plod imenujemo šipečja ali šipkova jagoda. Navaden šipek je grm s kljukastimi bodljikami, pernatimi, zobčastimi listi in rožastim, srčastolistnatim cvetjem. Kot čaj se uporablja ena jedilna žlica plodov brez pečka na eno skodelico vode, kar pijemo proti boleznim mehurja, proti pesku in obistnim boleznim. Čaj iz šipkovih jagod je nadalje izborno sredstvo proti vodenici in krvavemu seču. Proti dušljivemu kašlju se priporoča čaj iz 15—20 g šipkovih plodov, ki smo jim odstranili peške. Kuha se na 1½ litra vode kakih 10 minut, doda se nekoliko kandisa, kar se precedi, do polovice prekuha in pije po jedilnih žlicah.

Prvenec (lat. asperula odorata) ali dišeča perla raste po senčnatih gozdovih. Je to četverooglato steblo, ki zraste do 25 cm visoko. Listov ima 6—8 v navideznih vretencih. Plod je sestavljen orešek, obdan s ščetinami. Cvete od maja do junija. Posušen diši zelo prijetno. Kot čaj (25 g na en liter vode) se uporablja proti omotičnim napadom, migreni, histeriji, zlatenici, vodenici, zastajanju snovi v trebušnih organih, živčnim boleznim in sečnemu pesku. Zunanje se uporablja kot obkladek iz svežega zmečkanega zelišča in se daje na tvore, otekline in rane na glavi ter proti glavobolu. Iz te rastline v mesecu maju pripravljena pijača čisti kri.

V Bratislavi odkrita zloraba. Kakor poročajo listi, so v Bratislavi zaprli Eduarda Scheringerja, tipografa v državni markarnici, ki je skrivaj izdeloval slovaške frankovne znamke za 10 ks in portovne znamke za 1 ks s pomočjo originalnih plošč na državnem papirju in z državnimi barvami. Te falzifikate je razpečeval s pomočjo trgovca A. Rudasa in njegovega trgovskega pomočnika, ki zdaj skupno odgovarjata s Scheringerjem. Pretiskaval je tudi stare češkoslovaške znamke za 10 kč z lažnim pretiskom »Slovenský Stáat 1939«. Po izvršeni preiskavi so našli falzifikatov za vrednost preko 60.000 slovaških kron.

Državljanska vojna pred dobrimi petimi leti je bila za Grke najboljša vojaška vaja za sedanje boje: uporna grška mornarica, ki se je takrat po kratki borbi predala vladnim četam

Film

Film o zelenem Pohorju

Gozd na Pohorju

Te dni so predvajali novo Badjurovo filmsko reportažo Po zelenem Pohorju, o kateri smo že svoj čas poročali, pred uradno žirijo in film je prevzela banska uprava, da mu odpre pot daleč po naši ožji in širši domovini, pa če bo dana prilika, tudi preko meja, kjer naj priča o nedosežnih lepotah naše zemlje. Badjurov film o Pohorju nudi brez dvoma najlepši dokaz o tem, da lahko filmska proizvodnja, če jo spremljajo iskrena ljubezen do stvari, smisel za lepoto in tehnično znanje, tudi pri nas doseže spoštovanja vredne uspehe, a javnega zanimanja in podpore je vredna toliko bolj, ker je šele v povojih in je treba premagati mnogo začetnih ovir. Ko je Badjura svoj čas pripravljal Triglavske strmine, je javnost v veliki meri s skepso spremljala delo, češ, da se ne izplača tolikšen trud za tako majhen efekt, kakor ga lahko domač film vzbudi pred občinstvom. A ko so Triglavske strmine poromale po državi, so jih strokovnjaki in najširše občinstvo sprejeli s priznanjem in navdušenjem. Iskreno želimo, da bi bil tudi film o Pohorju deležen enako prodorne zmage na svoji poti v svet, avtorju pa želimo, da bi imel kmalu spet priliko, razveseliti nas s kakšnim novim filmskim delom.

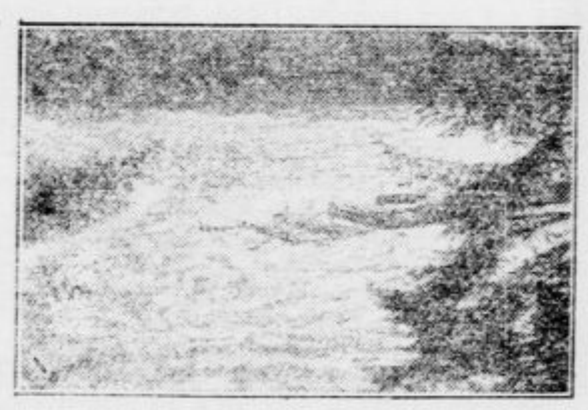

Splav na Dravi

[illegible]

Tri bratje Geste, ki jih igrajo v Paramountovem filmu »Modra zvezda« Gary Cooper, Ray Milland in Robert Preston. Prvi je dovršen kavalir, požrtvovalen tovariš in brat, od ostalih dveh je eden izboren vojak, drugi je zaljubljen... Prva dva padeta, ko sta izpolnila veliko, plemenito dejanje, tretji dobi ljubljeno deklico... Film bomo v kratkem videli v Ljubljani.

Original slabo čitljiv

Predzadnje kolo v slovenski ligi

Štiri tekme — štiri zmage favoritov

Ljubljana je po včerajšnji zmagi nad Olimpom še zmerom sigurno v vodstvu, na naslednjih dveh mestih pa sta ostala Železničar in Amater

LJUBLJANA, 1. dec.

Predzadnje kolo tekmovanja v slovenski ligi se izjemoma enkrat ni izneverilo splošnemu načelu, da prognoze za izide nogometnih tekem nikoli ne držijo. To pot so se naše napovedi uresničile prav do zadnjega, saj so v vseh štirih tekmah zmagali oni, ki smo jim zmago napovedovali že pred tremi dnevi. Posledica tega normalnega razvoja je taka, da je prvenstvena tabela v vrstnem redu ostala nespremenjena, pri tem pa sta se Ljubljana in Železničar precej odmaknila od naslednje skupine štirih, kjer je v ostalem Bratstvo z današnjo zmago po točkah dohitelo Kranjčane.

Nekatera poročila z današnjih tekem spet goverijo o nesportnih dogodkih in raznih napadih igralcev na igralce ali na sodnike. Teh pojavov je v zadnjem času mnogo preveč in vse kaže, da bodo morali pri SNZ nekoliko ostreje priteguniti vajeti, ker jim bodo sicer kmalu gledalci in morda tudi neobhodno potrebni sodniki ušli z nogometnih igrišč.

Kakor smo rekli, je tabela z današnjimi izpopolnitvami ostala v glavnem kakor je bila in sicer takale:

Ljubljana	13	9	2	2	52:21	20
Železničar	13	8	3	2	28:12	19
Amater	13	7	1	5	35:29	15
Kranj	12	6	1	5	25:24	13
Bratstvo	13	6	1	6	28:36	13
Mars	12	5	2	5	33:25	12
Maribor	13	3	2	8	25:39	8
Olimp	13	1	0	12	11:51	2

Tekmovanje se bo nadaljevalo in obenem končalo — razen tekme med Kranjem in Marsom — za vso letošnjo sezono prihodnjo nedeljo z naslednjimi srečanji: Bratstvo—Železničar na Jesenicah, Amater—Mars v Trboveljah, Maribor—Olimp v Mariboru in Ljubljana—Kranj v Ljubljani.

Z današnjih tekem smo prejeli naslednja poročila:

Mars ima še dve točki od Maribora

Po ostri igri 5 : 3 (1 : 1) v korist Ljubljančanov

LJUBLJANA, 1. dec.

Na igrišču Ljubljane sta danes popoldne odigrali ligaško tekmo enajstorici Marsa in Maribora. Vreme je bilo solnčno, vendar precej hladno in vetrovno, kar je bil najbrže tudi vzrok, da je tekmi prisostvovalo le okrog 300 gledalcev. Igra je bila zelo živahna, prava borba za točke ter posebno zanimiva v prvem polčasu, pri vsem tem pa vendarle nekoliko preostra z obeh strani. V drugi polovici igre so se duhovi še bolj razgreli in igra je ušla iz okvira sportne borbe, nazadnje pa je prišlo celo do dejanskih obračunov, med igralci, kar je med gledalci povzročilo precej nerazpoloženja. Ti nesportni dogodki bodo imeli seveda svoj epilog za zeleno mizo in ne dvomimo, da bodo krivci prejeli zasluženo kazen. Odgovornim faktoriem pri SNZ polagamo na srce, naj pri teh uporabijo najstrožje merilo, ker so pritožbe proti nediscipliniranim nogometašem zmerom češče, vse kazni pa, kakor kaže, brez pravega učinka.

Mars je zmago po dobri igri v drugem polčasu sicer zaslužil, toda rezultat 5:3 je le previsok, ker so Mariborčani to pot pokazali dosti več od domačih, vendar imajo v napadu prešibke moči, da bi bili uspešnejši.

Mars je nastopil v postavi: Pavlica, Gvardijančič, Prijatelj, Pišek, Sočan, Humar, Piskar, Slanina, Žigon, Perko, Doberlet.

V moštvu je danes precej slabo zaigrala obramba, le Pavlica je bil čisto na mestu. Med krilci je bil prav dober Sočan, ki je imel v Humarju dobrega pomočnika. Pišek je le deloma zadovoljil. V napadu sta se trudila Žigon in Perko, dobro sta zaigrala Slanina in Piskar, medtem ko je imel Doberlet slab dan. Enajstorica je v drugem polčasu zaigrala prav dobro in je zmago nad dobrim Mariborom le zaslužila.

Maribor so zastopali: Marguč, Gomolj, Tkalec, Janžekovič, Gajšek, Varl, Selinšek, Ogrizek, Vele, Vesnaver, Javševec.

Tudi enajstorica gostov je imela v obrambi slabe moči, zadovoljil je le Marguč, Tkalec pa je v igri le preveč oster. Prav dobro so zaigrali krilci, ki so neprestano zalagali napad z uporabnimi žogami, vendar v napadu razen desne strani ni mogoče pohvaliti nikogar. Moštvo igra tehnično prav dobro, vendar zaradi slabe igre napada svoje premoči ne more koristno izrabiti.

KRATEK POTEK:

V prvih 20 min. gostje, ki imajo v vetru dobrega pomočnika, neprestano napadajo, toda pred golom nimajo sreče. V 21. min. Žigon na predložek Doberleta postavi na 1:0. V 23. min. Janžekovič iz prostega strela in po krivdi Marsovega vratarja doseže 1:1. Mb. je tehnično prav dober, toda napad je pred golom nemogoč, pa tudi domači vratar je na mestu in tako se do konca polčasa ne zgodi nič posebnega.

V drugem delu igre Mars dobro izrablja veter, toda v 17. min. ujde branilcema Selinšek in že je 2:1. V 18. min. ostro strelja Slanina in žoga je med drogovi, 2:2. V 24. min. je uspešen Perko, ki z glavo posadi v mrežo 3:2. V 29. min. iz gneče pred golom Selinšek zopet izravna na 3:3. Mars je zopet v napadu in v 31. min. Perko lepo zviša na 4:3. V 35. min. mora z igrišča Gvardijančič zaradi preostrega starta. V 37. min. povzroči Tkalec enajstmetrovko, toda namesto strela se razvije pretep, ki ga konča — policija, sodnik pa pošlje Tkalca — v garderobo. Žogo pošlje nervozni Žigon vratarju v roke. V 43. min. postavi Žigon z glavo končni rezultat.

Sodil je g. ing. Mrdjen.

V predtekmi je rezerva Marsa zmagala nad rezervo Jadrana z 1:0.

Pet golov v Celju

Ljubljana je zmagala proti Olimpu za polovico slabše kakor doma (0 : 5 — 0 : 2)

CELJE, 1. dec.

Danes je moštvo Ljubljane na Olimpovem igrišču nastopilo proti enajstorici Olimpa. Tekmi je prisostvovalo samo 200 gledalcev, ki pa niso doživeli pričakovanega sportnega užitka. Ljubljana je predvajala zelo dobro tehnično igro in je lepo kombinirala, napad pa je bil pred nasprotnim golom premalo odločen. Napadalni trio je bil prodoren, krili pa sta bili često premalo precizni v podajanju in streljanju na gol. Krilska vrsta je bila v obrambi na mestu in je tudi pridno zalagala napad. Obramba ni imela pretežkega dela in ga je opravila brezhibno.

Olimpova enajstorica v tehničnem pogledu nikakor ni bila dorasla nasprotniku, igrala pa je predvsem požrtvovalno. Zlasti velja to za ožjo obrambo, ki je preprečila še večji poraz, napad in krilska vrsta pa sta igrala precej podrejeno vlogo.

Ljubljana takoj v začetku krepko napada, a ne more spraviti žoge v mrežo. Jež pošlje v prvem polčasu žogo dvakrat v prečko. V 17. min. pa vendar po solo akciji iz razdalje 10 m potrese Olimpovo mrežo. Štiri minute pozneje poviša isti igralec po lepi kombinaciji iz 15 m daljave na 2:0. Ljubljana je ves čas v premoči, po zaslugi Olimpove obrambe pa ne more do odmora zvišati rezultata.

V drugem polčasu se ponudi Ljubljani v začetku tik pred samim golom lepa prilika, ki je pa ne zna izkoristiti. V 4. min. dobi po hitrem prodoru Erber žogo in iz neposredne bližine doseže gol. V 8. min. izključi sodnik Olimpovega igralca Čaterja, nato pa še Flisa, ki se je dejansko lotil sodnika. Kmalu nato še Korajžija sam zapusti igrišče, tako da igra Olimp zdaj samo še z 8 igralci. Premoč Ljubljane je absolutna in igra se samo še na Olimpovi polovici. Olimp se umakne popolnoma v obrambo. V 17. min. postavi Jež na 4:0, v 30. min. pa Pupo z neubranljivo bombo končni rezultat.

Ker so začeli Olimpovi igralci v drugem polčasu z ostro igro so gostje začeli igrati previdno, da bi se izognili poškodbam. Zato tudi niso dosegli večjega rezultata, čeprav so ves ta čas skoraj stalno oblegali domači gol. Gostje pa so s svojo igro vendarle razočarali, ker je občinstvo pričakovalo mnogo več, nego so pokazali zlasti v drugem polčasu.

Sodil je g. Kopič iz Maribora.

Tesna zmaga Železničarja

Trboveljski rudarji so nudili močan odpor in izgubili samo 1 : 2.

MARIBOR, 1. dec.

Predzadnja tekma v prvenstvenem tekmovanju SNZ, ki se je odigrala v Mariboru med SK Železničarjem in Amaterjem, ni privabila mnogo občinstva, kajti Mariborčani so videli Trboveljčane igrati že pred tremi tedni proti ISSK Mariboru in takrat niso posebno ugajali. Razen tega je smatrala mariborska sportna javnost SK Železničarja za visokega favorita. Toda tistih 400 gledalcev, ki se je zbralo na stadionu ob Tržaški cesti, je bilo ugodno presenečenih, kajti prisostvovali so tekmi, ki je bila ena najlepših v Mariboru. Trboveljčanov od zadnjega nastopa v Mariboru ni bilo prepoznati in sicer v pozitivnem smislu. Igrali so tako odlično, da so primorali svojega nasprotnika, da je odprl vse registre svojega znanja. Sicer pa sta oba nasprotnika zaigrala s takim elanom in požrtvovalnostjo, da se je tekma vršila v peklenskem tempu v obeh polčasih.

Železničar si je vidno prizadeval, da bi zmagal čim izdatneje. Napad za napadom je valil proti nasprotnemu golu, kjer pa so bili gostje pridno na straži in razbili skoraj vsako nevarnost. Duša obrambnih akcij pri Amaterju je bil izvrstni igralec Čuštar, ki je bil povsod, kjer je bilo nevarno. Zdaj je bil pred golom na desni ali na levi strani, pa tudi v krilski vrsti se je uveljavil z uspehom. Krilska vrsta gostov je svojo nalogo izpolnila vsestransko. Napad je lepo pridobival na terenu in je tudi dobro kombiniral, toda kot strelci se napadalci niso posebno izkazali.

Zmaga Železničarja je bila zaslužena. Domače moštvo je bilo izbalansirana celota in je imelo to prednost, da je razpolagalo z boljšim napadom, ki pa si je privoščil tudi to posebnost, da je zastreljal kar dve enajstmetrovki. Sicer je napad mnogo streljal, vendar ne točno, v ostalem je pa nasprotna obramba posredovala skoraj vedno pravočasno in preprečila še večjo škodo. Železničarjevi krilci so večji del igre silili preveč v napad, kar je moštvu sicer prineslo terensko premoč, hkrati pa tudi ustvarilo nevarne položaje v lastnem kazenskem prostoru. Obramba domačega moštva je bila danes na višini in ni zaostajala za ostalimi formacijami.

Tekma sama je bila sicer ostra, toda končala se je v redu, dasi so tu in tam nekateri igralci prekoračili meje dovoljene igre. Gostje so zaradi tega prejeli dve enajstmetrovki, ki pa sta — kakor rečeno — minili brez škode. Gole so zabili: v 5. min. Pocajt, v 36. min. pa je leva zveza Amaterjev izenačila. V 28. min. drugega polčasa je Turk postavil končni rezultat.

Sodil je g. Krajnc iz Zagreba.

Ostale nogometne tekme

LJUBLJANA: Korotan : Mladika 2:1. Prijateliska tekma.

NOVI SAD: Novi Sad : Subotica 4:2 (2:1). Medmestna tekma ob slabem vremenu in pred komaj 1000 gledalci.

BERLIN: DSC (Draždane) : IFC Nürnberg 2:1 v podaljšku. Finalna tekma za pokal vodje nemškega sporta v. Tschammer und Ostena. Premagano moštvo je štiri leta zaporedoma zmagovalo v tej konkurenci. 90.000 gledalcev.

GENOVA: Italija : Madžarska 1:1 (1:0) Prvi gol so v tej meddržavni tekmi zabili Italijani po Trevisanu, izenačenje pa je dosegel Bodola po odmoru. Madžarsko moštvo je bilo ojačeno z nekaterimi bivšimi rumunskimi igralci. Nad 40.000 gledalcev.

*

Ponovna ligaška tekma med Hajdukom in Splitom za jesenski del tekmovanja v hrvatski ligi, ki je bila odrejena za včeraj ni mogla biti odigrana, ker madžarskega sodnika zaradi zametov in zastoja železniškega prometa na liški progi ni bilo v Split. Z domačim sodnikom se moštvi nista hoteli zadovoljiti.

Bratstvo zmaguje doma

Bratstvo : Kranj 3 : 2 (0 : 1)

JESENICE, 1. dec.

Na igrišču Bratstva je bila danes popoldne ligaška tekma med Bratstvom in SK Kranjem. Tradicionalni gorenjski derby je privabil na jeseniško igrišče kljub izredno mrzlemu vremenu zelo veliko število gledalcev, ki so bili z živahno igro obeh enajstoric zelo zadovoljni.

Gostje so se pokazali kot dobro vigrano moštvo, toda žal se v prvem polčasu pokazali to napako, da igrajo vse preveč ostro. Domačini so se danes predstavili v nekoliko spremenjeni postavi. Moštvo je ugajalo samo v drugi polovici igre, ko je zaigralo res odlično, medtem ko je bilo prej vse preveč defenzivno in v napadu premalo odločno.

Iz poteka igre bi bilo omeniti naslednje: Kranj začne takoj z ostrim tempom. Krilci zalagajo napad z žogami, tako da ima domača obramba zelo veliko posla. Bratstvo se očividno ne znajde na trdemu terenu, njegov napad vse preveč kombinira in premalo strelja. V 20. min. je foul proti Br. Kr. strelja in žoga se odbije od prečke ter pade naravnost na nogo kranjske zveze, ki strelja v levi kot in doseže vodstvo za goste. Zdaj se domači nekoliko otresejo premoči gostov in ves čas zelo trudijo, da bi izenačili, toda do polčasa ostane pri starem.

Po odmoru začne Br. s silnimi napadi in potisne nasprotnika čisto v obrambo. V 15. min. je kot proti Kr. Krasno polvisoko žogo Micelija prestreže Marn z glavo in izenači. Bratstvo pritiska zdaj še bolj. V tem delu se posebno uveljavlja mladi Miceli na desnem krilu, ki z odlično igro kar naprej navdušuje občinstvo. V 25. min. pošlje isti igralec spet krasen predložek, ki ga Ropret z glavo podaljša v mrežo 2:1. za Br. Igra se prenaša s polja v polje. V 32. min. je spet v akciji Miceli ter lepo postreže Marna, ki podaljša žogo v mrežo. 3:1 za Br. Kranjčani se potem nekoliko otresejo domače premoči in res se jim posreči, da 5. minut pred koncem zabijejo še drugi gol in izboljšajo končno stanje na 3:2 v korist Bratstva. Zmago domačega moštva je občinstvo pozdravilo z velikim navdušenjem.

Sodil je g. Deržaj iz Ljubljane.

Slab dan za hrvatski nogomet

V dveh medmestnih tekmah so včeraj zmagali Srbi — skupno 8 : 2

BEOGRAD, 1. dec.

Srbska liga je za letos končala s prvenstvenim tekmovanjem, za današnji državni praznik pa je imela naša prestolnica zelo zanimiv nogometni spored, namreč srečanje med mestnima reprezentancama Beograd in Zagreba. Pred glavno tekmo sta igrali juniorski reprezentanci obeh mest. Zaradi tega so si pričakovali ogromen obisk, toda na igrišču BSK se je zbralo le okrog 8000 gledalcev. Vreme ni bilo ugodno, nizka temperatura in moker sneg, ki je naletaval, sta marsikaterega ljubitelja nogometne igre odvrnila od obiska današnjih prireditev. Bilanca današnjega dne je za Beograd zelo ugodna, saj znaša izkupiček z obeh tekem 8:2 za Beograd.

Beograd jun. : Zagreb jun. 5 : 1 (1 : 1)

Prav zanimiva in lepa tekma, v kateri so se beograjski mladiči zlasti v tehničnem pogledu pokazali kot premočne in je njihova zmaga popolnoma zaslužena.

Beograd : Zagreb 3 : 1 (1 : 1)

Nato sta nastopila glavna akterja. Srednji krilec Beograda Brocić je sicer včeraj zaradi blesure odpovedal sodelovanje, danes pa je vendar nastopil. Zmaga Beograda po pokazani igri obeh moštev ni bila tako prepričevalna kakor kaže rezultat, vendar je zmaga Beograjčanov zaslužena, toda rezultat 3:2 ali morda 2:1 bi gotovo bolj ustrezal. Beograjsko moštvo je imelo izredno srečo. Večkrat se je žoga že videla v mreži, toda šla je v prečko ali pa se je v zadnjem hipu znašel igralec, ki je bolj slučajno kakor s sposobnostjo rešil nevarno situacijo. Beograjsko moštvo je bilo sicer dobro sestavljeno, toda v posameznih delih igre le ni pokazalo onega, kar smo pričakovali.

Zagrebčani se v začetku niso znašli, toda kasneje so zapustili dober vtis. Zlasti napad z Wölflom, Lešnikom in Živkovićem je pokazal veliko prodornost proti nasprotnikovemu golu.

Kratek potek:

V 10. min. desno krilo Savič lepo centrira pred gol. Božovič doseže z glavo. Izredno lep zadetek. 1:0 za Beograd. V 25. min. Wölfl po Brocićevi krivdi izenači. V drugem polčasu diktira sodnik zaradi roke enajstmetrovko proti Zagrebu. Strelja jo Dubac in stanje je 2:1 za Beograd. V 20 min. dobi Božović zopet lep center in zopet z glavo poviša na 3:1. Lešnik je blesiran in zapusti igrišče, namesto njega vstopi Pogačnik. Beograjčani so sedaj v premoči, toda rezultata ne morejo povišati.

Sodnik Petermanec iz Zagreba ni zadovoljil.

TABLE-TENIS

Priprave table-teniških igralcev za drž. prvenstvo

Na dvodnevnem izbirnem turnirju je zmagala Mladika, ostali trije kandidati pa so Celje, Hermes, Korotan

LJUBLJANA, 1. dec.

Včeraj in danes je bil v sportnih prostorih SK Mladike na Kodeljevem velik izbirni table-teniški turnir za najboljša moštva med slovenskimi klubi, katerega so se udeležili naslednji: Bratstvo z Jesenic, SK Celje ter ljubljanski Hermes, Korotan in Mladika. Prijavljena sta bila tudi Planina in Mura, ki pa se tekmovanja nista udeležila.

Turnir se je pričel že v soboto in je ta večer trajal pozno v noč. Odigrani sta bili samo dve partiji, srečanje med Korotanom in Hermesom pa je bilo pri stanju 3:1 v korist Korotana zaradi pozne ure prekinjeno. Obnovljena partija se je danes končala z zmago Korotana 5:4. Korotan je v soboto razen tega gladko porazil tudi Bratstvo s 5:1, medtem ko se je dvoboj med Mladiko in Hermesom končal z zmago Mladike s 5:4.

Danes je turnir trajal ves dan od 9. do večernih ur. Prva sta se srečala Mladika in Bratstvo, med katerima je zmagala Mladika s 5:2. V naslednjem srečanju sta nastopila Hermes in Bratstvo ter so Jeseničani izgubili z 1:5. Z enako razliko je zmagalo tudi moštvo Celja nad Bratstvom, ki je izgubilo tudi proti Korotanu 1:5.

V zadnjih igrah je Celje nastopilo proti Hermesu, ki je postavil samo dva igralca (Marinka in Djinovskega), tako da so brez velikih težav zmagali Celjani s 5:4. Korotan je odpravil Celje s 5:2. Mladika pa je premagala Korotan s 5:3. V zaključni igri sta se sestala Mladika in Celje, kjer so Mladikarji zmagali s 5:4.

Naslov prvaka II. skupine, v kateri igrajo vsi slovenski klubi, si je priborila Mladika, na naslednjih mestih pa so z enakim številom točk Celje, Hermes in Korotan, med katerimi bodo šele za zeleno mizo določili drugoplasiranega.

Za turnir je vladalo precej zanimanja in je bilo ves čas v dvorani precej gledalcev. Sredi decembra bo v Zagrebu tekmovanje za državno prvenstvo moštev in za ta nastop se naši tableteniški igralci res vestno pripravljajo. Današnje igre so pokazale, da imajo med seboj nekaj prav dobrih moči. Organizacija je bila v rokah funkcionarjev SK Mladike, ki so se zelo potrudili, da je tekmovanje poteklo v splošno zadovoljstvo.

Drugi dan mednarodnega table-tenisa v Zagrebu

Zagreb, 11. dec. o. Snoči je bil v okviru trodnevnega mednarodnega tableteniškega troboja odigran drugi dvoboj, in sicer med reprezentancama Madžarske in Nemčije. Madžari so v tem srečanju zmagali tesno s 5 : 4. Za prireditev je vladalo ogromno zanimanje. Zvečer sta nastopili reprezentanci Hrvatske in Madžarske, vendar rezultat do ure, ko to pišemo, še ni znan.

Cene govejih kož in usnja

Kraljevska banska uprava, referat za kontrolo cen, obrača pažnjo vsem interesentom, zlasti mesarjem, tovarnarjem in trgovcem, ki proizvajajo in prodajajo kože in usnje, da spadaje surove kože in usnje od 4. okt. letos pod kontrolo cen.

Zato bi se pregrešili vsi tisti, ki bi prodajali kože in usnje brez odobritve dražje, kakor so jih prodajali 4. okt. letos, proti predpisom uredbe o kontroli cen. Kraljevska banska uprava vlog za povišanje cen kožam in usnju ne reševala, ker se bodo določile te cene za vso državo enotno in ker predvidoma ne bodo dosegle cen z dne 4. oktobra letos. Pri tem položaju bi odobravanje podražitve nad nivo z dne 4. oktobra prehod na bodoče maksimalne cene za kože in usnje le oteževalo.

Pač pa bodo organi kontrole cen nadzorovali gibanje cen kož in usnja od dne te objave in bodo postopali po predpisih uredbe o kontroli cen proti vsakomur, ki bi te predmete dalje dražili. Ta kontrola se bo začela pri surovih kožah, ki so osnova za nadaljnje formiranje cen v tej stroki.

Eksplozije v Zagrebu

Zagreb, 1. dec. AA. Uprava zagrebške policije je izdala sledeče poročilo:

Včeraj, 30 novembra 1940, so neznani storilci med 17.45 in 18. uro vrgli petarde v Zagrebu na Radićevem trgu št. 2, v Mosinskijevi ulici 53 in na Prilazu 11 ter na Strossmayerjevem trgu. Zaradi poka je popokalo nekaj oken.

Politična amnestija v Siriji

Carigrad, 1. dec. AA. (DNB) Iz Bejrutha javljajo, da so sirske oblasti izpustile na svobodo okoli 60 političnih krivcev, večinoma članov sirijske narodne stranke, ki so bili obsojeni na manj kakor tri leta zapora. Voditelji sirijske narodne stranke so ostali še naprej v zaporu. Sirijska vlada je prepovedala vsem sirijskim državljanom vstop v armado tujih držav.

Zemunska vremenska napoved: Hladnejše vreme. Polagoma se bo zvedrilo v zahodnih in severnih krajih. Na primorju bo burja in večinoma jasno. Pretežno oblačno bo v ostalih krajih, ponekod z dežjem in snegom. Mraz bo povsod razen na primorju.

Francija sme imeti v Evropi samo 100.000 vojakov in posebno armado v kolonijah

Bern, 1. dec. AA. (Stefani.) Po vesteh iz Vichyja je bilo v zadnjih francosko-nemških razgovorih govora o francoski vojski. V dobro obveščenih krogih v Vichyju se s tem v zvezi potrjuje, da sta državi osi odobrili, da Francija vzdržuje v evropskem delu svojo vojsko, ki bo štela 100.000 vojakov, v kolonijah pa še večjo. Dolžnost kolonijalne vojske bo, da vrne avtoriteto Francije v njenih posestvih v Afriki. Francoska vlada je o tem obvestila angleško vlado, tako da bo nosila Anglija vso odgovornost, če bi te kolonialne čete pri opravljanju dolžnosti prišle v spor z angleškimi četami.

Krasna proslava narodnega praznika

Vsa Slovenija z Ljubljano na čelu je imela skrbno pripravljene prireditve

Ljubljana, 1. decembra

Vremenski spored preteklega tedna je bil v letošnjem že itak precej zmešanem letu nenavadno pester. Zvrstili so se vsi registri. Imeli smo krasne dni, potem spet naenkrat meglo, da bi jo lahko rezali, iz nje se je izcimil dež, ponujal se je sneg, ki je posebno gosto pokril vse obližnje in daljne hribe, nazadnje pa je pritisnila kraška burja, ki je spet odločno prečistila ozračje in nam je na narodni praznik, ki se je letos srečno strnil z nedeljo, prinesla spet jasno vreme.

Že v soboto popoldne je bila Ljubljana v svečanem razpoloženju. Z Gradu je zgodaj dopoldne zablestel veliki bodrilni napis: »Čuvajmo Jugoslavijo!« Ljubljana se je hitela krasiti z državnimi zastavami. Sledile so odlične večerne prireditve viteških organizacij. Razpoloženje v vsej Ljubljani je bilo nenavadno živahno, čeprav je ponoči okrog voglov hudo zavijala burja. Nedelja se je zdramila čisto mladostna, od sonca obsijana. Ves dan skoraj ni bilo oblačka na nebu, planine so se nam docela približale, globoko posute s snegom. V prisojnih zavetjih je sonce toplo grelo, toda na odprtem je burja brila v obraz in preganjala ljudi z ulice. Od ranega jutra do poznega večera je bilo po Ljubljani mnogo živahnega vrvenja. Lokali so menda prav vsi bili nabito polni, prav tako gledališča in kinematografi.

O proslavah poročamo posebej. Vsekakor je bil letošnji narodni praznik zedinjenja vsepovsod dostojanstveno praznovan, na čelo vseh slovenskih krajev pa se je postavila bela Ljubljana. Narodni praznik je bil v Ljubljani zaključen z novinarskim koncertom, ki je bil letos na izredni umetniški višini, o čemer so se poleg številnega občinstva, ki je napolnilo unionsko dvorano, prepričali tudi tisočeri poslušalci ob radijskih aparatih. Prav lepo je bil obiskan tudi oficirski tovariški večer v »Zvezdi«. V celoti je bilanca letošnjega narodnega praznika za Ljubljano in Slovenijo častna.

*

Na narodni praznik se je Ljubljana prebudila v jasnem sončnem jutru. Po ulicah je že zgodaj dopoldne vladal slovesno razpoloženje. Trobojnica je vihrala s skoraj vseh hiše. Ulice so bile nenavadno živahne. Zlasti se je zbrala množica občinstva okrog stolnice, kjer je bila ob 10. uri slovesna služba božja. Pred cerkvijo je bila postavljena častna četa vojakov s čeladami, s polkovno zastavo in z godbo 40. polka.

Slovesno cerkveno opravilo je opravil škof dr. Gregorij Rožman ob številni asistenci. Prostrana stolnica je bila nabito polna. Ves prednji prostor so zavzeli odličniki, brigadni general Stefanović, župan dr. Adlešič poleg vseh ostalih predstavnikov državnih, samoupravnih uradov ter kulturnih in gospodarskih združenj in korporacij. Polnoštevilno so bili zbrani aktivni in rezervni oficirji. Po cerkvenem opravilu je sprejemal g. ban v banski palači čestitke.

Ne manj slovesna je bila svečanost v pravoslavni cerkvi, kjer je opravil bogoslužje protojerej Marković z asistenco. Tudi tu so se zbrali poleg najvišjih predstavnikov oblastev s komandantom divizije na čelu vsi višji častniki garnizije ter ves oficirski zbor. Pred pravoslavno cerkvijo je prav tako sprejela vojaške in civilne odličnike častna vojaška četa z godbo. Slovesni službi božji sta bili tud. v starokatoliški kapeli in v evangeljski cerkvi. Po posameznih zavodih so bile lepe šolske proslave. Na univerzi so počastili narodno zavedni visokošolci svoj veliki dan, potem pa so položili pod vodstvom JNAD »Jugoslavije« krasen venec pred spomenik Viteškega kralja.

Praznovanje ljubljanskega Sokolstva

Svečane akademije ljubljanskih društev in zaobljube ob veliki udeležbi Sokolstva in narodne javnosti

Ljubljana, 2. decembra

Letošnji državni in sokolski praznik 1. decembra je ljubljansko sokolstvo proslavilo naše sokolstvo že 21 let s svesti v teh časih, kolikšne a pomena je za naš narod sokolska ideja, ki z drugimi preživlja hude preizkušnje. Prvi december proslavlja naše Sokolstvo že 21 let s svečanimi akademijami in sejami, ki so dobile posebno letos svoj globoki pomen. Smo v zadnjem letu sokolske Petrove petletnice, na pragu leta, ko bo vzvišeni starosta Nj. Vel. kralj Peter II. dopolnil 18 let in zasedel prestol svojega viteškega očeta. Smo pred II. vsesokolskim zletom v Beogradu, kamor bodo za Vidov dan hitele sokolske legije, da se poklonijo svojemu najvišjemu bratu in starosti.

V tem duhu so bile letošnje sokolske proslave naših društev in čet. Zlasti na letošnji državni in sokolski praznik se je očitovala trdna volja in skupnost vseh pripadnikov sokolske družine in pa narodne javnosti, ki se je v polnem številu udeležila sokolskih proslav. Množica na sokolskih svečanostih je ponovno prisegla, da bo čuvala poslednje naročila Velikega kralja Zedinitelja.

Za uvod k slavnostnemu dnevu sta priredila Sokol I. na Taboru in Sokol II. v Trnovem svečani akademiji, ki o njih poročamo na drugem mestu. Na sam državni in sokolski praznik so bile v vseh ljubljanskih sokolskih društvih slavnostne seje ob veliki udeležbi sokolskih pripadnikov in narodne javnosti. Seje so bile po društvih ob 11. uri dopoldne.

Ljubljanski Sokol

je zbral veliko množico, da je bila telovadnica napolnjena do kraja. Svečano razpoloženje je povzdignilo odlično okrasje dvorane in godba. Ob zvokih sokolske koračnice so prikorakali vsi telovadni oddelki s prapori na čelu, med njima Aleksandrov prapor in prapor kraljice Marije. Zatem je stopil pred množico starosta br. Janko Jazbec, ki je otvoril svečani sokolski zbor. Po njegovem pozdravu je prosvetar br. inž. Pehani prečital poslanico Saveza SKJ, nakar sta brata Vaclav in Jurij Mikuška ubrano zaigrala dvoru primerno skladbo na violini in klavirju, kar je zbudilo navdušeno odobravanje. Močno je užgala recitacija br. Draga Zupančiča »Prvi december«, nakor je godba zaigrala »Iz bratskog zagrljaja«. Starosta br. Janko Jazbec je nato govoril o pomenu 1. decembra za sokolstvo in naš narod med viharnim odobravanjem navzočnih. Sledila je prevedba dece v naraščaj in je mladino krasno nagovoril podmaršalnik br. Lojze Vrhovec. Po tem svečanem dejanju je položilo 85 članov in članic v roke brata staroste sokolsko zaobljubo. Na odru se je nato pojavila krasna alegorična slika: »Čuvajte Jugoslavijo!« Nato je naraščajnik Vrhunec spregovoril sokolski mladini o njenih dolžnostih v resnih časih. Brata Zupančič in Vardian sta nato še recitirala dnevu primerno skladbo. Sledniič je bila na odru prikazana simbolična slika »Ujedinjenje« med igranjem sokolske himne »Hej Slovani«. Pesem sokolskih legij, ki so jo peli vsi, je zaključila krasno uspelo proslavo.

Sokol Ljubljana-Šiška

je proslavil državni in sokolski praznik v svojem domu. Slavnostni zbor je otvoril starosta br. inž. Stane Jesih, ki je imel pomemben govor o 1. decembru. Po njegovem govoru je pevski zbor šišenske Čitalnice pod vodstvom br. Knapiča zapel tri dnevu primerne pesmi ob velikem pritrjevanju navzočnih. Prosvetar br. Benič je prečital savezno poslanico, potem pa je naraščajnik Berger zanosno recitiral »Domovini«. Sledila je zaobljuba novih članov in članic, nakar je bila lepa svečanost zaključena s pesmijo »Le naprej brez miru...«

Sokol I. na Taboru

je imel prav tako ob veliki udeležbi interno proslavo sokolskega praznika 1. decembra. Ob zvokih Paščanovega »Sokolskega pozdrava« so vkorakali v telovadnico z državno trobojnico na čelu praporščaki, nakar je bila med igranjem državne himne izkazana čast državni zastavi. Slavnostno sejo je otvoril starosta br. inž. Lado Bevc, ki je poudaril pomen 1. decembra za sokolstvo in jugoslovenski narod. Po prečitani poslanici Saveza SKJ je sledila recitacija Gangl'ove »Prvi december«, ki je napravila na vse navzočne globok vtisk. Ganljiva je bila zatem prevedba dece v naraščaj in naraščaja v članstvo. Deca je prisegla po besedilu od 19. maja 1935 na dečji prapor, ves naraščaj pa na naraščajski prapor. Novo članstvo (nad 70) je položilo predpisano zaobljubo v roke staroste br. inž. Bevca. Svečano zaprisego je zaključila sokolska himna »Hej Slovani«, ki so jo peli vsi navzočni. Starosta br. inž. Bevc je nato spregovoril o dolžnostih in pravicah članstva, o nalogah sokolstva in sokolski Petrovi petletnici. Po govoru brata staroste je vsa množica zapela »Le naprej brez miru«, nakar je sledilo vpisovanje v knjigo zaobljube in društveno spominsko knjigo.

Sokol Ljubljana-Vič

je tudi letos ob veliki udeležbi proslavil državni praznik s slavnostno sejo uprave v dvorani Sokolskega doma. Oder je bil okusno okrašen z državnimi zastavami in kralievo sliko, pred katero so se postavili praporščaki z državno zastavo na čelu, ki so jo zbrani izkazali čast med petjem državne himne. Svečanost je otvoril starosta br. Pavle Borštnik, nakar je tajnik br. Janez Horvat prečital poslanico Saveza SKJ. Potem je govoril o pomenu našega največjega praznika starosta br. Pavle Borštnik, ki je zaključil s pozdravom mlademu kralju Petru II., kateremu so navzočni zaklicali »Zdravo«. Sledila je zaobljuba novega članstva in vpisovanje v spominsko knjigo. Slovanska in sokolska himna »Hej Slovani« je zaključila svečano zborovanje. Zvečer ob 20. je bila v polni dvorani akademija, ki je vsestransko uspela. Mimo krasnih telovadnih točk sta povzdignila svečano razpoloženje solist br. Janovski in pevski zbor »Bor« pod vodstvom br. Gučka. Občinstvo je nagradilo vse nastopajoče z velikim odobravanjem. Pomemben govor o 1. decembru je imel prosvetar br. Lojze Merčun. Akademijo vso posetili predstavniki vojaških in civilnih oblastev in zastopniki bratskih društev.

Ostale proslave,

ki so jih imela društva Sokol III., Sokol IV., Moste, Zgornja Šiška in Stepanja vas, so pokazale, da je tudi na periferiji velike Ljubljane sokolska misel trdno zasidrana in da so sokolski pripadniki prežeti ene same misli in načela s sabora v Novem Sadu: »En krali, en narod, eno sokolstvo, ena država!« Od te svoje najvišje zapovedi jugoslovensko sokolstvo ne bo krenilo.

Telovadna akademija na Taboru

V proslavo državnega praznika narodnega zedinjenja je priredil Sokol na Taboru v soboto zvečer zelo dobro uspelo telovadno akademijo. Po običajnem obredu prihoda praporov in pozdrava naše državne zastave se je br. starosta inž. Bevc v kratkem nagovoru spomnil kralja Petra I. Osvoboditelja in Viteškega kralja Aleksandra I. Zedinitelja. Pozval je navzočne Sokole in sokolsko občinstvo, naj store vse, da se v skupnih naporih očuva svoboda našega naroda in neokrnjenost naše države kot dragocena dediščina preteklih pokolenj in stoletnih krvavih borb. Brat starosta je v imenu Sokola v vznesenih besedah pozdravil starešino Sokola kralja Petra II. in navzočni so se ob državni himni navdušeno pridružili pozdravu.

Nato so v prijetni izmenjavi sledili nastopi članov in članic moškega in ženskega naraščaja. Člani so v štirih nastopih pokazali izredno veščino v vajah na bradlji, na drogu in v slikovitih prostih vajah. Članska petorica je predvajala lepo stilizirano mečevanje, sedmorica pa je nastopila z brezhibno uvežbanimi prostimi vajami lahkoatletskega značaja. Gledalci niso štedili s pohvalo, ki so jo izvajajoči zaslužili v polni meri. Članice so nastopile trikrat. Prav poseben dojem so napravile vaje s svetlimi kiji pod naslovom »Lučke«. Ob popolni zatemnitvi odra so migotajoči kiji kazali dovršeno izvedbo vaje, dočim so bile izvajajoče članice opazne samo v obrisih. Tudi vaje na dveh konjih so žele obilo priznanja, nadvse lepa pa je bila »Trobojka«, ki jo je izvajalo 12 članic v okusnih oblekah barv naše državne zastave. Plapolanje previjajoče se zastave je bilo odlično ponazorjeno.

Največ priznanja so izzvale izvedbe članov in članic, največ ljubeznive pozornosti pa — kakor je to skoraj vedno na sokolskih prireditvah — moški in ženski naraščaj. Sokoliči so pokazali kar neverjeten pogum in izvežbanost v smelih skokih čez mizo, nakar so presenetili gledalce z zelo razgibanimi skupinskimi vajami z velikim obročem, devetorica izbranih naraščajnikov pa je v prostih vajah dokazala, da v mladem pokolenju dozoreva čvrsti rod, ki bo z uspehom nadaljeval tradicijo Tabora. Ženski naraščaj je nastopil z ljubkimi ritmičnimi prostimi vajami, pri katerih so prišle do polne veljave obleke zelene in rožnate barve. Deklice so se tudi prav dobro obnesle na dvovišinski bradlji ter bile deležne živahnega pohvale gledalcev.

Dvorana je bila do zadnjega kotička napolnjena z domoljubnim občinstvom. Morda se je marsikdo nekoliko bal, kako bo uspel prvi nastop po znani neprijetni krizi, ki jo je društvo pravkar preživelo. Skrbi so bile nepotrebne. Tabor je dokazal, da je notranje ozdravljen, dokaza pa je tudi staro resnico, da ni nihče nenadomestljiv in da doraščajoče pokolenje s svojimi kipečimi mladimi silami ob vodstvu izkušenih, le za sokolsko delo gorečih članov zadela vsako vrzel in zmagovito prebrodi vsako krizo. Prirediteljem nedeljeno priznanje: akademija je bila lep uspeh!

Sokol II v svojem novem domu

Sokol II. je v svojem ponosnem Aleksandrovem domu v Trnovem priredil v soboto zvečer svečano akademijo, ki je privabila polno občinstva. Sokol II je pokazal tako lep in pester spored, da je bila to prava revija sistematičnega in plodnega dela, ki ga goji v svoji telovadnici. Mlado, zdravo, novo pokolenje dorašča in zori pod okriljem tega društva, ki je tokrat krasno pokazal sadove temeljite vzgoje v delu in okviru načel nesmrtnega Tyrša.

Uvod v proslavo je bila sokolska koračnica, ki jo je zaigral sokolski salonski orkester. Zanosno je pela s Sokoli vred vsa množica. Ko so izzveneli zadnji akordi mogočne himne, je stopil v sredino dvorane starosta br. Kocijan in prečital poslanico savezne uprave SKJ. Godba je zaigrala državno himno. Nato se je pričel telovadni spored. Najprej je prišla ženska deca, 15 srčkanih, ljubkih deklic v belih majicah, črnih hlačkah in rdečo pentljo v glavi. Res je bil mikaven njihov nastop in če so bile deklice deležne živahnega odobravanja, so ga zaslužile. Zabavna je bila naslednja točka, ko sta tekmovali dve štafeti moške dece preko visoke grede. Fantiči so pokazali izredno spretnost in okretnost. Prav tako je ugajal ženski naraščaj, ki nam je predvajal vaje na gredi. Šest vitkih naraščajnic je prav graciozno izvajalo te vaje. Spet se je pojavila moška deca s prostimi vajami: 16 Sokoličev, strumnih fantičev. Strumen nastop in razstop, vzorne vaje in za zaključek še efektna skupina. Zadoneli so akordi Faustovega valčka in prišlo je 5 mladih naraščajnic, ki so izredno skladno in ljubko izvajale vaje z obroči. Pet naraščajnic — pet parov rok, pet dvignjenih obročev v zraku — tak je olimpijski simbol, simbol miru in sprave narodov.

Potem je nastopilo osem naraščajnic s prostimi vajami. Izredno težko in dolgo skladbo, dolgotrajen trud sestre Trčkove, so izvajale brezhibno in dovršeno, da jih je bilo užitek gledati. Hkrati so nato nastopila moški naraščaj s skoki in premeti preko mize, člani pa na bradlah. Še enkrat se je postavil ženski naraščaj z vajami s kolebnicami, nato pa dve vrsti članic z učinkovitimi vajami. Tudi ta točka je pokazala temeljito uvežbanost, znanje in skladnost. Še enkrat je prišel moški naraščaj, to pot s prostimi vajami, ženski naraščaj pa z ljubkimi vajami s kiji. Za zaključek je Sokol II pripravil posebno točko. Člani so nam pokazali zgodovinski razvoj prostih vaj iz dob, ki so za razvoj telovadbe in za vsako njeno dobo najbolj značilne. Štirje oddelki so po vrsti pokazali telovadne nastope, tako od prvega vsesokolskega zleta v Pragi pred 60 leti, vaje, določene za tretji vsesokolski zlet v Ljubljani leta 1913., ki ga je avstrijska oblast prepovedala, ter vaje za vse jugoslovenske sokolske zlete: iz leta 1922. v Ljubljani, i zleta 1930. v Beogradu in vaje za prihodnji vsesokolski zlet v Beogradu. Vse to je pred nastopom v daljšem govoru razložil občinstvu načelnik br. Trček. Nastop je bil res odličen in gre oSkolu II in vsemu vodstvu toplo priznanje.

Predavanje profesorja E. Spektorskega o Tolstoju

Vrsti prireditev, ki jih je izzvala tridesetletnica smrti velikega ruskega umetnika in misleca Leva Tolstoja, se je pridružil v soboto večer Filozofskega društva, na katerem je univ. prof. dr. E. Spektorskij predaval o Tolstojevi etiki. Predavatelj je v zvezi z drugo bližajočo se znamenito obletnico vzporejal metafizično duševnost pesnika Lermontova in etično duševnost Leva Tolstoja, označujoč metafiziko in etiko, kakor sta se izoblikovali v teh dveh osebnostih, kot nekaj drugega, kakor se goji v šolah — namreč kot osnovno potrebo v to smer razvite osebnosti. Z daljšo razčlembo je predavatelj orisal razvoj Tolstojevega etičnega čustvovanja in mišljenja, kakor se kaže v njegovih delih in je odklonil naziranje, po katerem bi obstojala velika razlika med Tolstojem — literarnim umetnikom in Tolstojem — moralistom. S celo vrsto zajemljivih primerov in pričevanj je učeni poznavalec Tolstoja osvetlil Tolstojev moralizem, ki se je naposled razvil v etični maksimalizem in iztiril v socialni nihilizem. Posebej se je pomudil predavatelj pri paralelah Tolstoj-Zola in Tolstoj-Voltaire ter pri pojavu tostojevcev, zoper katere je moral nastopiti sam Tolstoj. Označil je Gladstona in Tolstoja kot dva osebna izraza tedanje vesti kulturne Evrope. Predavanje, ki ga je otvoril prof. dr. Veber, je bilo zelo poučno in je vzbudilo živahno odobravnje.

V Bohinju je dekle ujelo orla

Kralj planin je s skobcem priletel v naše kraje

Bohinj, 1. decembra

Pretekli petek popoldne se je zatekel v bukovje na Rudniku nasproti vasi Polj v Bohinju planinski orel. Spreletaval se je po drevju. Videti je bilo, da ga je prignalo v naše kraje snežno vreme. Takoj je zbudil pozornost ljudstva. Šli so ga iskat. Nekemu pogumnemu dekletu se je posrečilo orla ujeti. Na veliko začudenje so dognali, da se je bil krali planin ujel za desno nogo za skobec. Siromak je prinesel skobec s seboj, bogve odkod. V Bohinju vsi pravijo, da tam ne nastavljajo orlom skobcev. Gotovo se je kralj planin bridko boril za svobodo, preden se mu je posrečilo iztrgati se s skobcem vred in poleteti v Bohinj. Čeprav še vedno drzen in krepko živ, je bil orel vendar silno izmučen. Z razprtimi krili meri 2 m 10 cm v širino, tehta pa kakih 5 kg. Sodimo da je priletel od daleč, morda celo z severnih alpskih dežel. Kakor rečeno, ga je prignala sprememba vremena in revež se je moral boriti s snežnim viharjem, ujet za skobec. Da je v Bohinju ženska ujela kralja planin, tega prebivalstvo ne pomni.

Andersenove pravljice

založbi »Sila« so izšle te dni imenovane pravljice z mnogimi izrazitimi ilustracijami Hinka Smrekarja (med drugimi 8 prilog v avtotipiji z barvnim podtiskom.

Gotovo je vsem znano, da so stare Andersenove pripovedke globoko zasnovane in velemojstrsko napisane, da vplivajo z mogočno silo na srce in um mladih in starih. Kdor ni ves z dušo in telesom zapisan staremu, krvavemu hudiču Mamonu, se vse življenje ne loči od njih in jih prebira ponovno — še in še. Smrekarja poznamo in vemo, da se je tudi to pot dobro odrezal in da se je do risarju sploh mogoče meje pisatelju približal.

Oprema je v vsem solidna izbrana, cena nizka. Naklada knjige je iz sodobnih razlogov zelo omejena, zato priporočamo vsem hiter, odločen nakup. Zagrebški Slovenci dobe knjigo pri St. Kugliju, beograjski pri Gezi Konu.

Tej ceneni ljudski izdaji sledi za petami bibliofilska izdaja, v platno vezana, medtem ko je ljudska trdo broširana. Ta naklada je omejena na tri sto oštevilčenih izvodov z lastnoročnim podpisom Hinka Smrekarja. Cena primerku je 50 dinarjev in bo ta naklada gotovo takisto hitro razprodana. Ta naklada pa v knjigarnah ne bo na razpolago. Naroča se edinole pri avtorju-risarju Hinku Smrekarju v Ljubljani 7, Alešovčeva 38. Pošiljana bo po povzetju s pribitkom poštnih stroškov za povzetje. (Seveda se denar lahko tudi v naprej pošlje). *I.*

Naše gledališče

DRAMA

Začetek ob 20. uri

Ponedeljek, 2. decembra: zaprto.

Torek, 3. decembra: Razvalina življenja. Red A.

Sreda, 4. decembra: Lepa Vida. Red sreda.

Četrtek, 5. decembra: ob 15. uri: Snegulčica. Mladinska predstava, združena z obiskom sv. Miklavža. Znižane cene od 20 din navzdol. Ob 20. uri: Skrivalnice. Red četrtek.

Sv. Miklavž bo prišel s svojim sijajnim spremstvom v četrtek popoldne v dramo h Golievi mladinski igri **»Snegulčica«.** Obrača se na dobra srca gg. trgovcev, zlasti tistih, ki prodajajo slaščice, pecivo, šolske potrebščine in podobno s prošnjo, naj prispevajo s svojimi izdelki k obdaritvi tistih otrok, za katere bo Miklavžu zmanjkalo daril. Za darove, ki jih bodo gg. trgovci z navedbo svojih tvrdk poslali v sredo 4. in četrtek 5. decembra do opoldne v dramo k vratarju, se bo Miklavž darovalcem na odru med predstavo in po ljubeznivosti uredništev tudi v dnevnem časopisju imenoma zahvalil.

OPERA:

Začetek ob 20. uri.

Ponedeljek, 2. decembra: Iz Prešernovih dni. Proslava 140-letnice Prešernovega rojstva. Dobrodelna prireditev Kola jugoslov. sester. Izven.

Torek, 3. decembra: Figarova svatba. Red torek.

Sreda, 4. decembra: Friderika. Premiera. Red premierski. Gostovanje tenorista Josipa Gostiča.

Za današnjo proslavo 140-letnice Prešernovega rojstva priporočamo, da kupite vstopnice v teku dneva pri gledališki blagajni. Proslava je skrbno pripravljena pod vodstvom pisateljice Ilke Vaštetove, priredi pa jo Kolo jugoslovanskih sester pod predsedstvom gospe Majaronove.

Opozarjamo na uprizoritev Leharjeve spevoigre »Friderika«, katere premiera bo ta teden. Delo je zanimivo zaradi lepih melodij in libreta. V njem je pokazan mladi Goethe in njegova ljubezen med njim in Frideriko, mladim lepim dekletom, ki se odreče svoji ljubezni do njega, ker spozna, da mu ne sme biti ovira na njegovi pesniški poti. Frideriko bo podala Sonja Ivančičeva, mladega Goetheja pa **Josip Gostič kot gost.** Dirigent: D. Žebre. Režiser: E. Frelih, ki je napravil tudi osnutke za sceno.

Gibraltarska ožina

Gibraltarska ožina, kjer se je Evropa najbolj približala Afriki, je široka samo 14 km. Povprečna razdalja med kopninama znaša sicer 20 km, toda na najožjem mestu je razdalja še nekoliko manjša. Morje pa je na tem mestu globoko okrog 300 m. Skozi Gibraltarsko ožino tečeta dve morski struji. Prva, površinska gre iz Atlantika v Sredozemsko morje, druga, globinska, pa teče v nasprotno smer.

Ponedeljska križanka

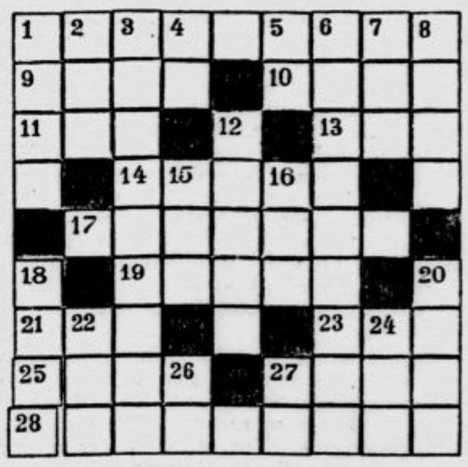

BESEDE POMENIJO

Vodoravno: 1. egiptovska kraljica, 9. blago, 10. vodja, vladar pri afriških plemenih, 11. naša pramati (drugi sklon), 13. del čebelje shrambe, tudi ura v srbohrvaščini, 14. navihan, 17. premožen človek, 19. kotalim, 21. števnik, 23. domača oblika moškega krstnega imena, 25. del hiše, 27. samostalnik, ki pomeni nalašč v srbohrvaščini, 28. pridevniška oblika po samostalniku diamant.

Navpično: 1. ime kralja iz orientalskega bajeslovja, 2. koristen sport, 3. dragocen les, 4. samoglasnika, ki pomenita kratico za višji urad v nemščini, 5. ime znamenitega židovskega pisatelja (fonetično), 6. oporoka, 7. sovražnica kovin, 8. uradni spisi, 12. hrib blizu Beograda, 15. turški velikaš, 16. oblika glagola, ki znači premikanje, 18. začetek spisa, predavanja, 20. imovina neveste, 22. pridevniško obrazilo, 24. časovna enota, 26. enota za merjenje električne energije, 27. veznik.

REŠITEV ZADNJE KRIŽANKE

Vodoravno: Sidol, Timok, nec, vid, od, maj, sok, to, sova, evo, rtič, enak, krom, t. l., uk, Vito, omot, Epir, kis, zima, ko, ako, tam, iz, Oto, dol, elita, mesar.

Navpično: in, demantirati, oca, Ivo, mikrokozmos, od, rosa, toča, da, jek, sok, ti, ve, t. m. alt, rum, Peko, vi, oko, ost, ti, raza, po, mi, kot, ade, ol, la.

TROJE KNJIŽNIH NAGRAD

si po naklonjenosti žreba dele: Mila Fabjanijeva, Ljubljana, Celovška cesta 108, Jakob Raines, Slov. Javornik 115, in Jelka Selan, Beograd, Nova Sazonova 42.

Urejuje Davorin Ravljen. — Izdaja za konzorcij »Jutra« Stanko Virant. — Za Narodno tiskarno d. d. kot tiskarnarja Fran Jeran. — Za inseratni del je odgovoren Alojz Novak. — Vsi v Ljubljani.